

2-dik sz. Január 14. 1866.

HAZÁNK

S A

KÜLFÖLD.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti
KÉPES HETI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN-VASÁRNAP.

SZERKESZTŐ-TULAJDONOS:
SZOKOLY VIKTOR.

KIADÓ:
EMICH GUSZTÁV.

A képeket kitünőbb művészeink rajzolják s metszi **RUSZ K.**

Előfizetési föltételek:

Pestre vagy vidékre, postai küldéssel vagy házhoz hordással,

egész évre	6 frt — kr.
félévre	3 frt — „
negyedévre	1 frt 50 „

Előfizethetni minden postahivatalnál.

Hirdetmények díja : 3 hasábos petitsor egyszeri hirdetésnél 5 uj kr. Bélyegdíj külön 30 uj kr.

Az előfizetések s a hirdetményi illetékek a **kiadóhivatalba** (Barátok-tere 7-dik sz.)
a kéziratok pedig a lap **szerkesztőségéhez** (Dohány-utca 1-ső sz.) bérmentes
levelekben intézendők.

PEST, 1866.

NYOMATOTT EMICH GUSZTÁV
M. AKAD. NYOMDÁSNÁL.

TARTALOM.

Cikkek: „Zeyk Károly.“ *Zilahy Imrétől.* — „Testvéri szózat Erdélyhez.“ *Komócsy Józseftől.* — „Baróthy Ilona.“ *Beszély Jókai Móról.* — „Egy ország, a hol embereket áldoznak föl.“ — „Erdélyi képek.“ *Nemes Öljöntől.* — „Ázsiai élményeim.“ *Dr. Oroszhegyi Józseftől.* — „Bukovinában szenvedő magyar testvéreinkről.“ *Kriszár Károlytól.* — „Kőrösi Csoma Sándor híres utazó utlevele.“ Közli: *P. Szath máry*

Károly — „Egy hét története.“ *Vadnay Károlytól.* — Vegyes közlemények. — Ujdonságok. — Levelézések. — Irodalom. — Nemzeti színház. — Szerkesztői üzenetek.

Képek: „Zeyk Károly.“ — „A francia „Ind társaság“ erőde Widahban, Dahomejban.“ — „Az utazás módja déli Afrikában.“ — „A kigyók temploma.“ — „Gróf Mikó Imre kastélya F. Ujvárt.“ (Nemes Ö. eredetije után rajz. *Haske.*) — „Az ársiai kurd és magyar öltözetében.“

Levelézések.

Rima-Brezó (Gömörm.) jan. 7. (*Népünk egyik szokása. — Tótjaink magyarosodása.*) Vízkereszt ünnepét üljük; még pedig a nélkül, hogy szánkázhatnánk. Annyival inkább meglepő pedig ez, mivel környékünkön ez ünnep egy különös szokással van összekötve, t. i. a földmivelőosztály hajadonai ekkor szánkázva énekelnek s látogatják meg a szomszéd helységben ösmerőseiket. Annyi igaz, hogy most is hallottuk őket énekelni, még pedig nagyobbára magyarul, a mi igen feltűnő — s valóban dicséretes — oly helyen, hol szláv nép lakik. Igaz, hogy nem szánkáztak, mert nincs hó,

különben saját előnyükre történt ez, mivel így kikerülték a sérüléseket, melyek a szánka felfordulásából ez alkalommal gyakran előfordulnak. — Minthogy helységünkön még e lapok hasábjain szó sem fordult elő, szükségesnek látom egypár jellemző vonásban ösmertetni. Rima-Brezó fekszik Gömörmegye kishonti részének közepén, eredetileg szlávajku nép lakja, de pár év óta nagy előhaladást tett a magyar nyelvben, mennyiben alig akad egy-kettő, a ki ne beszélne vagy ne értene magyarul.

Legrády.

Ujdonságok.

— (*Az ideiglenes országházat*) a képviselő k február 1-jén foglalják el. Addig az épület tökéletesen készen lesz.

— (*A külön magyar minisztérium*) eszméjével már a centralista bécsi lapok is megbarátkoztak s épen ezek terjesztik azon hirt, hogy Ybl építész rendeletet kapott volna az új országház termében miniszteri padot is készíteni.

— (*A magyar viseletre vonatkozólag*) örvendetesen jelenthetjük, hogy az ismét mindenfelé, s leginkább a legmagasb körökben terjed. A párták, főkötők és menték kora visszatér.

— (*Gyászhir.*) Gr. Desseffy Emil, az akadémia s a földhitelintézet elnöke, egyik legkiválóbb pénzügyi és nemzetgazdasági tehetségünk, e hó 10-dikén Pozsonyban elhunyt. Temetésére küldött-ségek mentek Pestről.

— (*Magyar lelkész Konstantinápolyban.*) Vincze Dániel fiatal hazánkfia, ki félévig Bukuresztben volt a magyar missiónál, közelebb igen megtisztelő meghívást kapott Konstantinápolyból az ottani egyesült francia, holland és magyar lelkészi állomás elfoglalására. Tiszteletdíjúl évenként 1875 ezüst frankot s a Bebek-féle intézetben szabad lakást és élelmezést ajánlanak neki hivei, miért a lelkésznek egyéb teendőkön kívül vasárnaponként francia és magyar nyelven kellend prédikálnia. E meghívásban Konstantinápoly francia és hollandi hivei azon tiszteletüket fejezik ki, melylyel a magyar nemzet iránt viseltetnek.

— (*Zrinyi Miklós hősi halálának háromszázados évnapja*) f. évi szept. 7-dikén lesz s e napot a horvátok is meg akarják ünnepelni, minthogy a szigetvári hőst ők is magukénak tartják.

— (*A régi „Divatcsarnok“ szerkesztője,*) a mint egy 8 év előtt elhunyt Császár Ferenc özvegyének ő Felsége 300 fnyi évdíjat rendelt.

— (*A budai népszínház*) tehát mégis megnyílik, Reszler, a debreceni társulat igazgatója kapott rá engedélyt itt előadásokat tartani.

— (*Az „Üstökös“ a képviselőkre*) vonatkozólag igen érdekes statisztikai adatokat közöl. E szerint a jelenlegi országgyűlés tagjai közt van 52 volt honvéd, 4 anti-honvéd, 43 mágnás, 6 nem nemesi családból való, 2 kinek ősei héber eredetűek, 5 mindenféle időskből való miniszter, 6 jelenlegi magas hivatalnok, 6 katolikus és 5 protestáns pap, 21 magyar tudóstársasági tag, 1 magyar és 1 osztrák generális extra statum, 16 poéta, 10 szerkesztő, 35 különféle mártyr, 3 orvosdoktor, 2 gazdaszt, 3 tanár, 2 iparüző, 4 financiér, 1 fejedelmi vér, 1 oroszánvadász, 12 német nevű, 17 -ics és 12 -czky ragokon végződő nevű és 1 — volt megkeményített Rajkszrát. — Nemzetiségére nézve 270 képviseli a magyart, 14 a szerbet, 11 a román, 8 a németet, 2 az olaszt, 1 az örményt, 1 a csehet, 1 a franciát, 1 a belgát, 3 a ruthént és 1 a muszkát.

— (*A csehek külön magyar tanszéket*) is óhajtanak prágai egyetemükön. A „Narodny Listy“ szerint ezzel bizonyíttatnék, hogy a cseh nemzet becsüli a magyar nyelvet és irodalmat.

— (*A magyar írói segélyegylet*) utolsó kimutatásából fölemlítjük, miként az alaptöke kamatjából jelenleg tizenkilenc család részestül rendes segélyben, ide nem számítva a rendkívüli eseteket; a segélyzettek nagyrészt írók özvegyei és árvái s csak két élő író családja részestül rendes segélyben: egy, a ki már aggastyán s a legidősb magyar író, egy pedig olyan, ki több év óta súlyos betegségben sinlődik. E szép eredmény hazánk lelkes vidéki városait buzdíthatná, hogy a farsang folytán más jótékony cél mellett ezen intézet további gyarapítására is rendezzenek bálákat.

TARTALOM.

Cikkek: „Zeyk Károly.“ *Zilahy Imrétől.* — „Testvéri szózat Erdélyhez.“ *Komócsy Józseftől.* — „Baróthy Ilona.“ *Beszély Jókai Mórtól.* — „Egy ország, a hol embereket áldoznak föl.“ — „Erdélyi képek.“ *Nemes Öllöntől.* — „Ázsiai élményeim.“ *Dr. Oroszhegyi Józseftől.* — „Bukovinában szenvedő magyar testvéreinkről.“ *Kriszta Károlytól.* — „Kőröcsi Csoma Sándor híres utazó utlevele.“ Közli: *P. Szathmáry*

Károly — „Egy hét története.“ *Vadnay Károlytól.* — Vegyes közlemények. — Ujdonságok. — Levelezések. — Irodalom. — Nemzeti színház. — Szerkesztői üzenetek.

Képek: „Zeyk Károly.“ — „A francia „Ind társaság“ erőde Widahban, Dahomejban.“ — „Az utazás módja déli Afrikában.“ — „A kigyók temploma.“ — „Gróf Mikó Imre kastélya F. Ujvártt.“ (Nemes Ö. eredetije után rajz. *Haske.*) — „Az ársiai kurd és magyar öltözetében.“

Levelezések.

Rima-Brezó (Gömörm.) jan. 7. (*Népünk egyik szokása.* — *Tótjaink magyarosodása.*) Vízkereszt ünnepét üljük; még pedig a nélkül, hogy szánkázhatnánk. Annyival inkább meglepő pedig ez, mivel környékünkön ez ünnep egy különös szokással van összekötve, t. i. a földmivelőosztály hajdonái ekkor szánkázva énekelnek s látogatják meg a szomszéd helységben ösmereiket. Annyi igaz, hogy most is hallottuk őket énekelni, még pedig nagyobbára magyarul, a mi igen feltűnő — s valóban dicséretes — oly helyen, hol szláv nép lakik. Igaz, hogy nem szánkáztak, mert nincs hó,

különben saját előnyükre történt ez, mivel így sikerülték a sérüléseket, melyek a szánka felfordulásából ez alkalommal gyakran előfordulnak. — Minthogy helységünkről még e lapok hasábjain szó sem fordult elő, szükségesnek látom egypár jellemző vonásban ösmertetni. Rima-Brezó fekszik Gömörmegye kishonti részének közepén, eredetileg szlávajku nép lakja, de pár év óta nagy előhaladást tett a magyar nyelvben, mennyiben alig akad egy-kettő, a ki ne beszélne vagy ne értene magyarul.

Legrády.

Ujdonságok.

— (*Az ideiglenes országházat*) a képviselők február 1-jén foglalják el. Addig az épület tökéletesen készen lesz.

— (*A külön magyar minisztérium*) eszméjével már a centralista bécsi lapok is megbarátkoztak s épen ezek terjesztik azon hirt, hogy Ybl építész rendeletet kapott volna az új országház termében miniszteri padot is készíteni.

— (*A magyar viseletre vonatkozólag*) örvendetesen jelenthetjük, hogy az ismét mindenfelé, s leginkább a legmagasb körökben terjed. A párták, főkötők és menték kora visszatér.

— (*Gyászhir.*) Gr. Desseffy Emil, az akadémia s a földhitelintézet elnöke, egyik legkiválóbb pénzügyi és nemzetgazdasági tehetségünk, e hó 10-dikén Pozsonyban elhunyt. Temetésére küldött ségek mentek Pestről.

— (*Magyar lelkész Konstantinápolyban.*) Vincze Dániel fiatal hazánkfia, ki félévig Bukarestben volt a magyar missiónál, közelebb igen megtisztelő meghívást kapott Konstantinápolyból az ottani egyesült francia, holland és magyar lelkészi állomás elfoglalására. Tiszteletdíjúl évenként 1875 ezüst frankot s a Bebek-féle intézetben szabad lakást és élelmezést ajánlanak neki hivei, miért a lelkésznek egyéb teendőkön kívül vasárnaponként francia és magyar nyelven kellend prédikálnia. E meghívásban Konstantinápoly francia és hollandi hivei azon tiszteletüket fejezik ki, melylyel a magyar nemzet iránt viselkednek.

— (*Zrinyi Miklós hősi halálának háromszázados évnapja*) f. évi szept. 7-dikén lesz s e napot a horvátok is meg akarják ünnepelni, minthogy a szigetvári hőst ők is magukénak tartják.

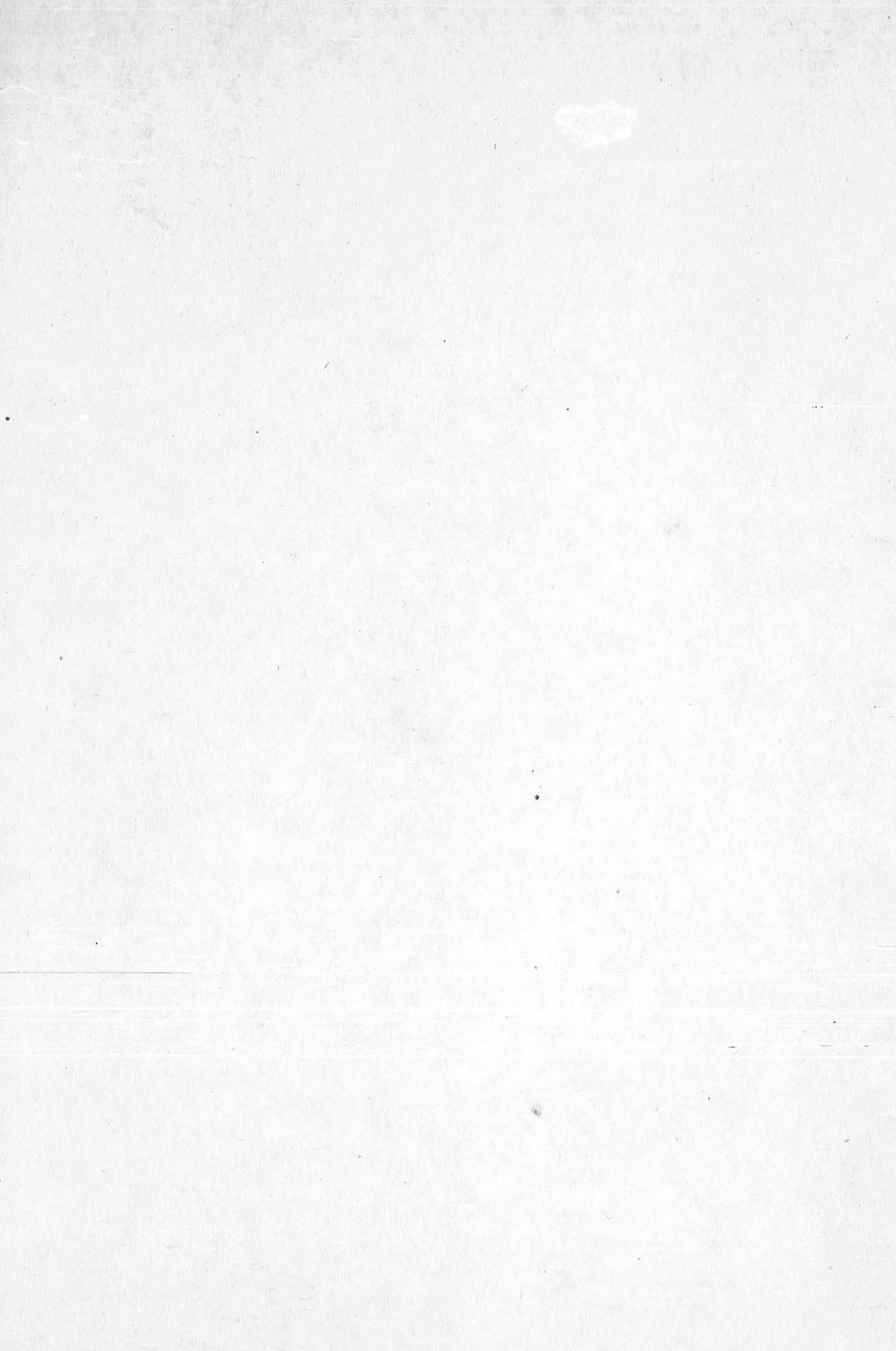
— (*A régi „Divatcsarnok“ szerkesztője,*) a mintegy 8 év előtt elhunyt Császár Ferenc özvegyének 300 ftnyi évdíjat rendelt.

— (*A budai népszínház*) tehát mégis megnyílik, Reszler, a debreceni társulat igazgatója kapott rá engedélyt itt előadásokat tartani.

— (*Az „Üstökös“ a képviselőkre*) vonatkozólag igen érdekes statisztikai adatokat közöl. E szerint a jelenlegi országgyűlés tagjai közt van 52 volt honvéd, 4 anti-honvéd, 43 mágnás, 6 nem nemesi családból való, 2 kinek ősei héber eredetűek, 5 mindenféle időkből való miniszter, 6 jelenlegi magas hivatalnok, 6 katolikus és 5 protestáns pap, 21 magyar tudóstársasági tag, 1 magyar és 1 osztrák generális extra statum, 16 poéta, 10 szerkesztő, 35 különféle martyr, 3 orvosdoktor, 2 gazdatiszt, 3 tanár, 2 iparüző, 4 finaciér, 1 fejedelmi vér, 1 oroszánvadász, 12 német nevű, 17 -ics és 12 -czky ragokon végződő nevű és 1 — volt megkeményített Rajkszrát. — Nemzetiségére nézve 270 képviseli a magyart, 14 a szerbet, 11 a román, 8 a németet, 2 az olaszt, 1 az örményt, 1 a csehet, 1 a franciát, 1 a belgát, 3 a ruthént és 1 a muszkát.

— (*A csehek külön magyar tanszéket*) is óhajtanak prágai egyetemükön. A „Narodny Listy“ szerint ezzel bebizonyíttatnék, hogy a cseh nemzet becsüli a magyar nyelvet és irodalmat.

— (*A magyar írói segélyegylet*) utolsó kimutatásából fölemlítjük, miként az alaptőke kamataiból jelenleg tizenkilenc család részesül rendes segélyben, ide nem számítva a rendkívüli eseteket; a segélyzettek nagyrészt írók özvegyei és árvái s csak két élő író családja részesül rendes segélyben: egy, a ki már aggastyán s a legidősb magyar író, egy pedig olyan, ki több év óta súlyos betegségben sinlődik. E szép eredmény hazánk belkes vidéki városait buzdíthatná, hogy a farsang folytán más jótékony cél mellett ezen intézet továbbí gyarapítására is rendezzenek bálakat.

Második évi folyam.

2. szám.

Január 14. 1866.

Zeyk Károly.

A bérces Erdély nem szükölködik fényes elméjü férfiakban, a mit eléggé bizonyít a most lefolyt országgyűlés vezéreinek tiszteletreméltó sora. Ezek

között a legelsőik egyike Zeyk Károly, ki már 1848 előtt is jelenté keny szerepet vitt és kivivta a közvélemény elismerését. Ő volt az, a ki az előleges tanácskozásokban a magyar párt nézeteit formulázta, a ki a párt nevében az első ülés alkalmával megtette az indítványt, szabatos fogalmazással, velős és higgadt modorban, annyira, hogy ellenfelei tiszteletét is haladéktalanul megnyerte.

Különben is az egész nevezetes gyűlés alatt kiváló részt vett minden tanácskozásban, minden vitában s a felirat szerkesztésében.

De nemcsak mint politikus, hanem a társada-

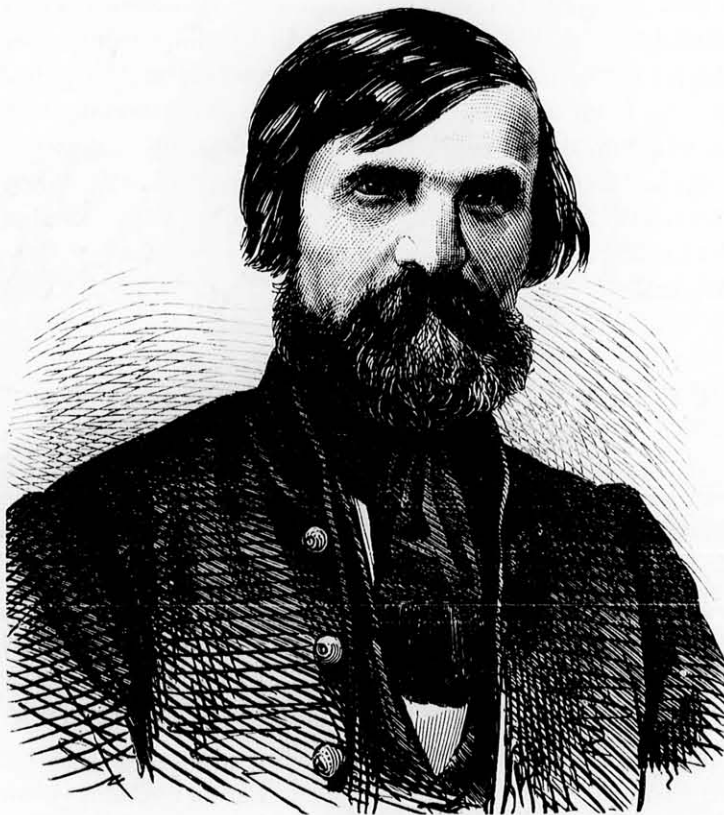
lomban, mint az egyház tagja, s mint közgazda is dicséretre méltó.

A Zeyk-család igen régi eredetű, s Hunyadme-

gyében tünt fel; egyik ősük már Nagy Lajos nápolyi hadjárata alkalmából említve van, s a vitézsége elismeréséről szóló okmányokban Zayek néven maradt fenn. Ennek egyik utóda Zápolya idejében változtatta nevét Zeykre s fölvette a reformata vallást. Ezután hosszú sorával találkozunk Erdély történelmében azon Zeykeknek, kik elméjük vagy bátorságuk által az utódokra is fényt vetnek.

Zeyk Károly 1810-ben novemb.

19-kén született. Apja tudományos miveltségű, emelkedet szellemű férfi, és kormányászki tanácsos volt. Három fiát kitünően nevelte föl. Zeyk

Zeyk Károly.

Károly előbb otthon, később a marosvásárhelyi iskolában tanult, s többek közt a számtanra különös tehetséget árult el. Iskolai vizsgálói után két évet töltött M.-Vásárhelyt a királyi táblánál. Két év múlva kancelláriai fogalmazó lön Bécsben.

1835-ben hazatért s tekintetét a közélet terére fordította. 1836-ban megnősült, elvevén az alsó-fehértmegyei főispáni helyettes leányát, b. Kemény Juditot. Nyilvános pályáját alsó-Fehértmegyében kezdte, a legelső szabadelvű pártvezérek szárnyai alatt. Mily gyorsan hódította meg maga számára a népszerűséget, azt az 1837-ki erdélyi országgyűlés mutatja, melyben már mint Kolozsmegye egyik követe vön részt.

Fényes képességei azonban később, az 184¹/₃-ki hongyülésen fejlődtek ki és tündököltek, midőn abba hagyták a sérelmek hasztalan tárgyalását s a reformkérdések jöttek szóba. Midőn az idő intő szavára az urbér szabályozása került szőnyegre, dacára azoknak, kik kiváltságaikat féltve, szabad elvüket megtagadva hirtelen a maradék táborába csaptak, ő beismerte a kor igényeit s a jobbak sorában az újítást sürgette. Midőn Wesselényi példájára a tekintélyek a megyegyűlésekre is eljártak, hogy a közvéleménynek irányt adjanak, Zeyket is a sorompók közt találjuk, hol nem egy nemes elvet juttatott diadalra.

A mit elvtársaival együtt kigondolt, annak kivételében határozottságot és bátorságot tanusított. Mint szónok sok fényes tulajdonnal volt megáldva. Előadása, a mellett, hogy kellemes volt, meglepte a hallgatókat szabatoságával, rövidségével és eszme-gazdagságával; ki tudta kerülni a szónokok rendes hibáját, a dagályt és áradozást.

Az 1841, 1846, és 1848-ki országgyűléseken folyvást Kolozsvármegyét képviselte, s midőn ez utóbbi országgyűlést bezárták, a magyarországi gyűlésre is felküldték őt. Itt a belügyminiszteriumban, mint osztályfőnök lön alkalmazva; Pesten, Debrecenben és Szegeden egyaránt megtartotta helyét.

A szabadságharc utáni szomorú időkben a társas élet szilárdítására, a gazdaság javítására, s az egyház ügyeinek emelésére fordította egész gondját. Buzgó gondnoka lett a nagyenyedi és kolozsvári ref. iskoláknak, az s erdélyi gazdasági egyesület igazgatására is befolyt.

Erejének lankadatlanságáról tesz tanubizony-ságot azon beszéd, melyet az erdélyi muzeum alakuló gyűlésén tartott, s melyben a közhangulatot velős szavakkal tolmácsolta, s az elnyomott nemzeti nyelv mivelését a rég idő óta először össze-gyűlt értelmiség előtt hathatósan sürgette.

1861-ben, midőn az idő ismét jobbra fordult, az első kolozsvári konferencia elnöke lön s a teendők felől tanácskozóknak egyik irányadója vala.

A gyulafehérvári értekezleten is ő formulázta a magyar elem nézetét, s több megyegyűlésen irányt adott. Az 1863-ki szebeni gyűlésen Bánfi-Hunyadot képviselte, s a felterjesztett memorandum egyik készítője volt.

Azon erő, melyet jelenleg tanusított, s melyről fennebb emlékeztünk, biztosít bennünket, hogy a bekövetkezendő nevezetes napokban is egyike len-d a legelsőeknek, s hogy kitünő szerepet fog vinni a pesti közös országgyűlésen is.

Zilahy Imre.

Testvériszózat Erdélyhez.

— Midőn az erdélyi országgyűlés Pestre hivatott. —

Hol a hegyek vállán pihen az égbolt, —
Sudar fenyők felhőkben fürdenek,
Hol a szabadságért már annyi vér folyt:
Szép testvérország, hön köszöntelek!
Legyen megáldva minden drága völgyed,
Mit oltárrá tett rég a honfivér! . .
Köszöntelek, mint bájos ifju hölgyet,
Ki hú jegyese karjaiba tér!

Virágaidnak édes illatában —
Babérjainkra én ráismerek;
Néped ajkának bánatos dalában,
A mi szívünknek fájdalma remeg;
És az öröm, mely téged kéjbe ringat,
Fényes napot gyújt bánatunk felett:
Egynek teremté isten vágyainkat,
Mienknek valljuk szent történeted!

Ósi családfánk legvirágzóbb ága!
Te nem válhatsz el mitőlünk soha;
S bár többször sujtott az ég vad villáma,
S többször lepett a zord idők moha: —
A visszavonás hernyói lehullnak,
S az ápoló törzs büszkén néz feléd;
És vérrel szerzett emléken a multnak —
Testvéri csókkal sietünk eléd!

A *Királyhágó* nemes bércin már
Le van rombolva börtönöd fala;
Diadalutad nyitva, schol sines zár, —
Széthull a lánc, mely testeden vala!
A *Gyáluripi* s *Retyezátnak* ormát
Üdvözlik a mi szent *Kárpátjaink*!
Aranyfövényes folyóidat hordják —
Szőke *Tiszátnak* vig hullámai!

Te legfényesebb gyöngye ereklyénknak,
Mely szent Istvánnak díszíté fejét,
Im áldozatunk tüzei már égnak,
S fényt szór a láng e földön szerteszét:

Szeretetünk és a jog szent tüzében, —
Hogy egygyéforrjunk ujjalag veled!
Hogy egyesüljünk boldogságban, vészben,
Egyek legyünk egy szebb jövő felett!

Komócsy József.

Baróthy Ilona.

Beszély.

Irta *Jókai Mór.*

(Folytatás.)

Ugy történt, a hogy a két úr felfogadta.

A mint a két gyermeket az anyatejtől elválaszták, azontul mindegyiknek két anyja volt és két nevelő apja: majd az egyik majd a másik ur lakában növekedtek, mint két testvér. Eleinte a szülők maguk akarták, hogy egymást megszeressék, később aztán annyira elválhatlanok lettek, hogy az anyáknak saját érzelmeiket kellett megfosztani, midőn majd egyik, majd másik hónapokig nem láthatta gyermekét.

Olyankor aztán, mikor hosszú idő múlva mind a két gyermek ismét apai lakot változtatott, az átcsereált szülők alig ismertek rájuk. Mennyit széplültek! milyent nőttek! Milyen kedvesek! és mennyivel jobban szeretik egymást.

Különösen Baróthyt fogta el bámulat, midőn újra látott gyermekei évről-évre tudományos előhaladásaik próbáival lepték meg. Hiszen Baróthy is tudott írni, olvasni, s egy-egy levelet is képes volt becsületadással megszerkeszteni szomszéd urak címére; de a mennyi mindent a visegrádi barátok és apácák a két gyermek fejébe vertek, azoknak nagy részéről bizony neki fogalma sem volt. Milyen szépen tudtak együtt énekelni mindenféle szolozsmákat.

Csak azon panaszkodott, hogy a gyerekek nagyon is gyöngéd arcszint kapnak a visegrádi anyjuknál, a sok betűtanulástól.

Persze, hogy nem olyan színben voltak, mikor ő a Balaton-mellékén töltött félév után ismét visszazállítá őket télire: akkor meg Dórián volt a sor bámulni, hogy nemesak a fiu, hanem a leány is milyen piros pozsgás arccal kerül haza, hogy veri fel a házat vidám lármájával; hogy megerősödött mind a kettő; hanem annyi igaz, hogy a sok szép tudományt, a mit magával vitt, szépen el is felejtette, mert bár igaz ugyan, hogy Nagy Lajos király idejében még Magyarországon nem tanulhatt meg senki káromkodni; ez a szokás a török idők alatt támadt; de bizony a nagy tudakossággal sem igen rontá el a természetét. Volt azután megint egy ideig dolguk barátoknak, apácáknak, míg a

két rugkapálózó napsütötte porontyból ismét szép illedelmes, könyvbekönyöklő tanítványokat szelidíthetének.

És a tudós tanítóknak évről évre nehezebb lett a dolguk, Baróthy rendszere annál nagyobb hatalmat vett a tanítványokon. Nagy gyermekek lettek már: a leány nem is gyermek többé, éveire nézve, az ifju Bálint sem az már, herculesi idomait nézve, hanem kedélyében még most is mindkettő gyermek: még mind a kettő testvér.

Azt tanulták mindig, hogy nekik egymást szeretniök kell, mint testvéreknek, ezt taníták nekik barátok és apácák, ezt a könyvek, ezt apák és anyák, és az erdei hangok, a miket annyiszor hallgattak, egyedül lovagolva patakok mentében.

Már tizenhét évesek voltak s még mindig azt hitték, hogy úgy szeretik egymást, mint testvérek szokták.

Nagyon is rendes dolog volt, a mi felvilágosítá őket arról, hogy ez nem úgy van.

A visegrádi vár akkorában hemzsegett a rómaiaktól, kik a forradalmi izgalmak elől a magyar királyhoz menekültek, tőle várva az olaszországi zavarok lecsillapítását s azok között volt a Cefráni grófok egyik ivadéka is. Cefráni Felipo; két gyermekével Enricoval és Pelinestával.

Enrico husz éves délceg lovag volt, Pelinesta pedig Ionával egykoru, csakhogy ő már a nápolyi udvar légkörében növekedett, s hallotta Boccaccio regéit, a hosszú pestis korszaka alatt.

Enriconak megtetszett Ilona, kivel már akkor a királyi udvarnál is találkozhatott s apjaik régi ismerősök levén, házukhoz is eljárogatott. Könnyen sikerült neki az őszinte, nyíltkedélyű Dória Bálint szívét is megnyerni.

A római úgy tette magát, mintha valóban Dória testvérének tartaná Ionát. Ismeretségük rövidebb volt még, hogysen családi titkaikat tartozott volna ismerni, s kissé maga Ilona is engedte szivesen, hogy őt Dória grófnőnek tekintsék, mert apja után csak nemes leány volt.

Ezért a kis hiúságért meg kellett lakolnia.

Egy napon Enrico kilesve az időt, melyben Bálintnak, ki már akkor a király testőre volt, a várpalotában kell lennie, Ilonát felkereste, s a hajadont, fogadott anyja Dória grófnő előtt egész ártatlan arccal fölkérte, hogy legyen olyan jó, adja át testvérének Bálintnak e himzett kardkötőt, melyet testvére Pelinesta ígért számára készíteni legutóbbi találkozásukkor, a virágvasárnapon tartandó tornajátékon viselendő.

Dória grófnő is vette észre, de Enrico is azt a hatást, a mit ez izenet Ilona arcán láthatóvá tett. A leány elsápadt, reszketett. Még is erőt vett ma-

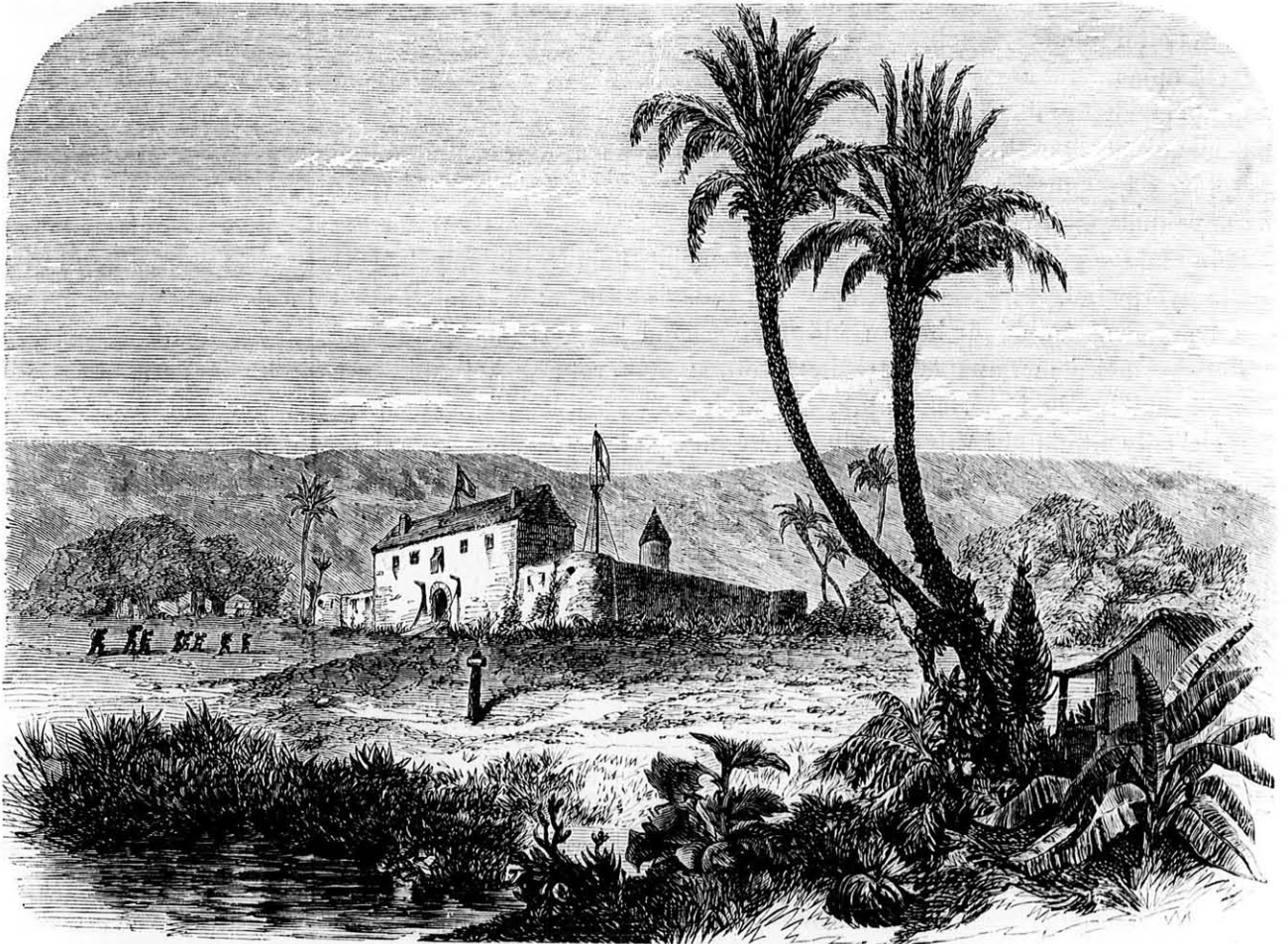
— Kérte.

Azzal Ilona összehajtogatá az övet s eltette szekrényébe.

— Át fogom a bátyámnak adni.

E perctől fogva tudta Ilona, hogy mi különbség van testvérek és szeretők között.

Nem várt reá többé azon bizalmas örömmel, mint eddig, és mégis jobban várta megérkeztét, és mikor megérkezett, akkor kerülté őt. Mikor távol volt, mindig vele beszélt lelkében, s mikor jelen volt, egy szava sem volt hozzá. És a mellett egyre halaványodott; mindig szomorú, mindig mélázó

A francia „Ind társaság“ erőde Widahban Dahomejban. (Szövege a 22-dik lapon.)

gán, s azt kérdezé Enricótól :

— Kérte Bálint bátyám ezt az övet Pelinestától?

Enrico igen kicsiny hazugságnak tartotta azt mondani, hogy :

volt, s ha észrevette, hogy figyelnek arra változására, olyan rosszul illett rajta a hirtelen erőszakolt derült kedv.

(Folyt. köv.)

Egy ország, a hol embereket áldoznak fel.

— Dr. Répin francia tengerészeti orvosnak 1860-ban Dahoméjba tett utazásából. —

I.

(Egy néger ország nagyobb városa. — Néger építészet s butorzat. — A francia „Indiai társaság“ erőde. — Kiggyók temploma. — A szent kiggyók s puppjaik. — Néger vásár s kagylópénz. — Bot mint királyi meghatalmazás. — Ghézo király küldötte. — Különös utazási mód.)

Dahoméj Afrika délnyugati partjain fekszik, s a guineai nagy tengeröböl képezi déli határát, s min-

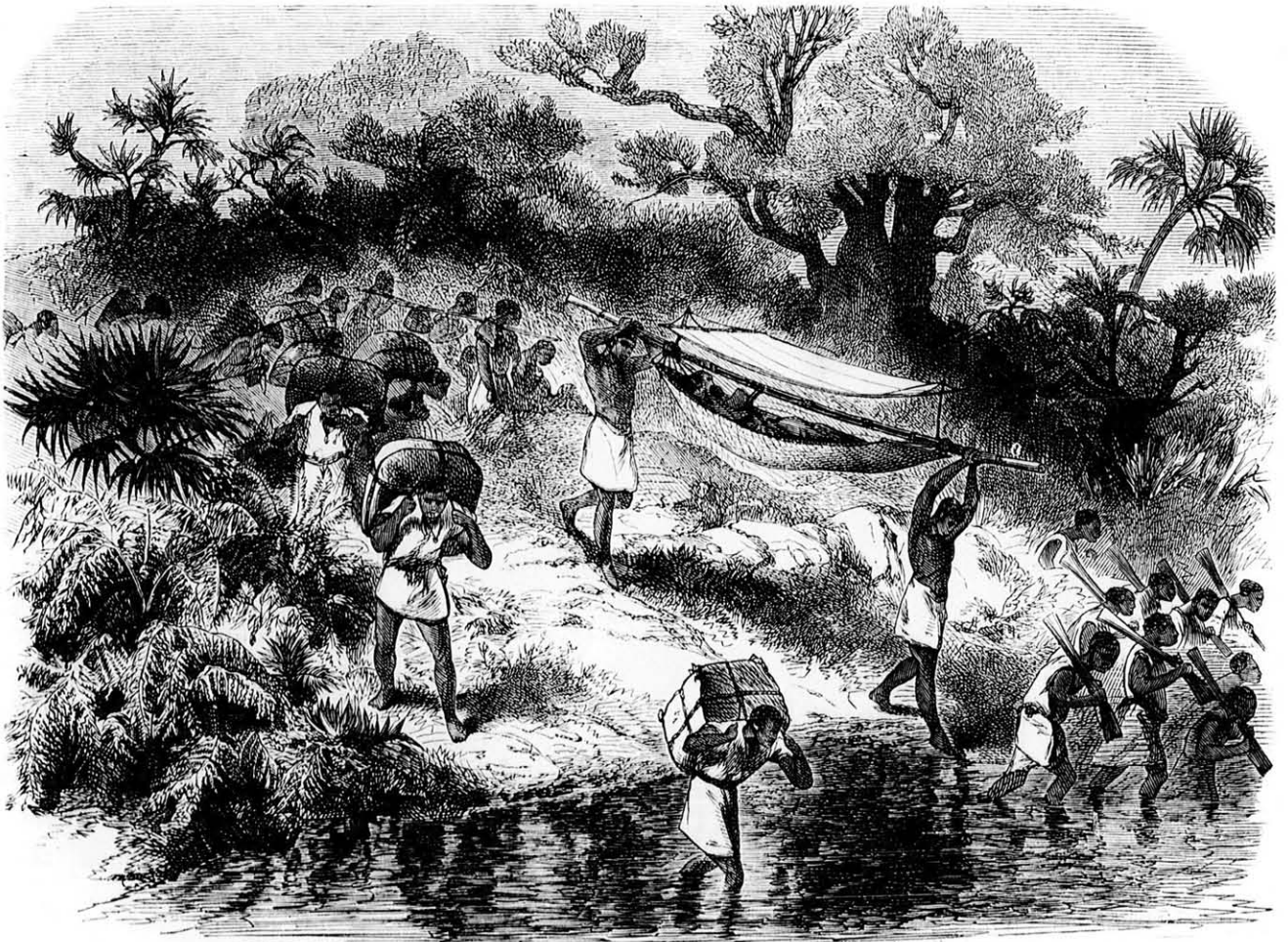
den valamire való térképen föltalálható. Utazónk a kormány részéről több társával együtt a végből

küldetett oda, hogy eszközölnék ki az ottani fejedelemnél, miként engedtessek meg a franciáknak az ország belsejében is kereskedelmi telepeket állítaniok.

A tenger partjától mintegy három mértföldnyire fekszik gyöngén lejtős fensíkon *Vidah*, népességére nézve az ország második, de kereskedelmére első városa, s miként minden néger város, ez is igen kiterjedt, mert falai közt számtalan liget s tág kertek is foglalnak helyet. Lakosainak száma mintegy 25,000, s ezek közt az európai igen kevés, mert Répin ottlétekor a francia kereskedelmi te-

ilyen vályogból építették a franciák is erődjüket. A bennszülöttek azonban a vályogkészítéssel nem igen fáradsz.

E házak csak nagyságukra nézve különböznek egymástól, a szerint, a milyen gazdag birtokosuk, vagy a hány nője van. Építészetük és beosztásuk mindig ugyanaz, s rendszeren egy kerítésfalból áll, mely több vagy kevesebb négyszögletes vityillót zár ölébe, s minden nőnek külön gunyhója van, melyen az ajtón kívül nincsen egyéb nyílás. A gunyhók száraz füvekkel s pálmalevelekkel födve be s e födélzet igen előre nyulik, úgy hogy fa-

Az utazás módja déli Afrikában. (Szövege a 23-dik lapon.)

lep személyzetén kívül alig élt itt 3—4 portugál, eredetű család, melyek hajdanában virágzó rabszolgakereskedéssel foglalkoztak, ma azonban már nagyon alásülyedtek hajdani fényükből. Mulatt szép számmal van itt s ezek külön városrészt laknak s elrontott portugál nyelvet beszélnek, különben szokásaikra nézve nem igen különböznek a bennszülöttektől.

Vidah házai minden rend nélkül vannak elszórva s azok falai sárgás agyagból készültek, mely agyag vízzel fölkeverve s vályogokká gyuratván, a napon megszáritva igen megkeményedik s

ragott faoszlopok által tartatván, ereszt képez, s a lakosok nappal ez alatt tartózkodnak, hogy az üdőbb levegőt élvezhessék. Itt szokta a ház gazdája az idegeneket elfogadni, kiknek ritkán lehet alkalmuk a lakás belsejébe is behatolniok, a hol egyébiránt butorzatul nem találhatni egyebet, mint pálmalevelekből készült alacsony kerevetet, néhány tökhéjből készült medencét, égetett agyagból serpenyőt s egyetlen darab fából faragott, sokszor igen cifra széket. E székek nagyon vagy kevésbé diszes faragványairól lehet birtokosaik állását, rangját következtetni, kik gyakran akkor is

maguk után cipeltetik e székeket, ha egyik-másik barátjukat meglátogatják, vagy ha a tanácskozási fa alá gyűlnek.

Ily építészet mellett *Vidah* monumentális nevezetességei csak a régi francia „Indiai társaság” erőde s a kigyók temploma. — A francia erőd, a hajdani „Indiai társulat” hatalmának e helyen utolsó maradványa, a város keleti részén fekszik. Ez rendes, hosszukás négyszegű épület, négy, rondellákkal összekötött bástyából alakulván s mély árkokkal lévén körülvéve. Ma a bástyák már omladoznak; a vén vaságyuk fölmagzott füvek s dudvától el lévén temetve, örök némaságra vannak kárhóztatva s a forró éghajlat buja növényzete az árkokat is betöltötte. Csak a felvonó hid áll még fenn s a tiszték hajdani lakásai, melyekben most a *kawrikat*, vagy is csigahéj-pénzt s a csereárukat tartják; s fönn áll ezenkívül még a kapu fölé épített első emelet, hol az igazgató s a telep személyzete lakik. A négyszög három szárnyában jelenleg az olajtisztító gépek s a bodnárok műhelyei vannak elhelyezve s az udvar közepéről esinos magas torony emelkedik ki, mely hajdanában löpor tornyul, ma azonban galambházul szolgál.

Hajdanában az erősség hosszú folyosói tömve voltak fekete ember-árukkal, s a falak fájdalmas nyögésektől visszhangzottak, ma azonban vig négerek dalai és habotái hallatszanak itt. Midőn Répin belépett az erődbe, ott nagy élénkség honolt; minden pillanatban új meg új csoport néger jött, nagy korszokban pálmaolajat, vagy elefántesontot, avagy nyakukba akasztott kis bőrzaeszkókban aranyport hozva.

Az erődbe érkezte után másnap dr. Répin a kigyók templomát ment meglátogatni, mely az erőd-től nem messze, kissé elszigetelt helyen, óriási fák alatt fekszik.

E különös épület egyszerűen mintegy 30 láb átmérőjű és 24 láb magas rotundából áll. Agyagfalain egymással szemben két ajtó van keresztül-

törve, melyeken át szabadon jönnek be s mennek ki e hely istenci. Az épület menyezete, mely fágakba fonott száraz füvekből képez tetőzetet, rendezesen egész sereg kigyóval van kibéllelve, s ezeket utazónk kedve szerint vizsgálgathatta. E kigyók mindegyik faja ártatlan; hosszúságuk 3—9 láb, testük hengerded, hátukon azonban kissé összenyomott; farkuk, mely mind jobban vékonyul vége felé, oly hosszú, mint az állat egész teste. Fejük széles, lapos, tompa háromszögű, s nyakuk testüknél vékonyabb. Színük a világos sárgától sárgazöldig ingadozik, tán koruk szerint. Némelyiknek hátán két barna vonal fut végig, míg a többi szabálytalanul csikos.

Midőn Répin meglátogatta e különös templomot, abban a kigyók száma száznál magasabb volt. A falak hosszúságában fatörzsek valának elhelyezve, s némelyek ezekre felkapaszkodának vagy rajtuk lecsusztak; mások farkuknál fogva a fedélzet szarufáiba kapaszkodván, utazónk feje fölött himbálóztak, kikiöltögetve háromágu nyelvüket s rámeredve különös szemükkel; míg a többi rétesbe csavarván magát, a menyezet száraz fűi közt kétségkívül a hivek utóbbi áldozatán kérődzött.

A város utcáin gyakran láthatni ezen szent állatokat sétálgatni, s ha a négerek találko-

znak velük, a legnagyobb tiszteletet tanúsítják: térdre vetik magukat előttük, karjaik közé ölelik stb. Jaj volna azon idegennek, ki bántani merné e kigyókat, mert bűnéért halállal lakolna.

A kigyó-istenek papjai templomukhoz közel laknak s a hivek áldozataiból élnek, s e mellett kuruzslási mesterséget is üznek. Befolyásuk igen nagy, azonban az ország igazgatásába nem folynak be; egyéb dolgokon kívül hatalmas növénymérget is tudnak készíteni, melynek titkát azonban utazónk meg nem tudhatta.

A mi *Vidah* vásárterét illeti, az nagyon hasonlít a keleti bazárokhöz; itt mindazt árulják, a mire

A kigyók temploma.

e népnek szüksége van: mint rist, pálmaolajat, gyapotkalmét, üvegedényeket stb.

E vásárokon pénzüil *kaurikat* használnak, ez mogyoró nagyságu, zöldesfehér kagylócska, mit nagy bőségben található az ind ocean partjain; honnan a kereskedők hozzák ide. Értéke nem jelentékeny, mert körülbelül huszonöt darab ér egy új krajcárt, s ezért a kereskedőknél mindig nagy tálcákat láthatni, melyekről ezen pénzt leolvassák. Az ország belsejében a kaurit kevésbé használják pénzüil, mint inkább ékességül: nyakláncokra, karperecekre vagy csipkékzetekre.

Dr. Répin Vidahban tartózkodása másodnapján meglátogatta a kormányzót; ez szerezsen, mintegy ötven éves, elég szép férfi, de nem igen értelmes. Hatalma nagy s címe alkirály; vendégeit kunyhójának folyosója alatt fogadta, hol az alattvalók szolgálilag hódoltak neki.

Midőn Dahomej akkori királya, Ghézo megtudta az idegenek megérkezését, egyik hadsegédét küldé üdvözetükre, s egyúttal engedélyt adott nekik az ország belsejébe mehetésre, mert e nélkül az ut mindenki számára zárva van Dahomejba. A küldött elmutatta a királyi pálcát, meghatalmaztatásának jelül; ezen országban, hol az irás is-

meretlen, a hatalmasok ily jel által mutatják, hogy kit biztak meg.

A királyi küldöttet mintegy háromszáz ember kísérte, kik közül százan régi öblös puskákkal voltak fölfegyverezve s ezeknek kellett a tiszteletbeli őrseget képezniök; a többi az utasok podgyászának, a király számára hozott ajándékoknak s az utasok személyének hordozására volt szánva.

Az igásmarha igen ritka Dahomejban; a tevé ismeretlen, s az Afrika egyéb részeiben oly gyakori háta ökröt itt alig láthatni. A szállítás itt egyedül emberek hátán történik, s ezen kell utazni is azon országban, hol töretlen ösvényeken kívül mást nem található. Az utazó erős husángra kötött lepedőbe fekszik, mely fölé a nap égető sugarai ellen darab vásznat feszítenek ki; ez utazó szerszám nagyon hasonlít azon bölcsökhöz, melyeket kapásaink gyermekeik számára a szőlőkben szoktak rögtönözni. Két szerezseny elégséges rá, hogy ily bölcsőben egy férfit vállain akár több mértföldnyire vigye, mivel azonban utasaink előtt hosszú járat volt, mindegyik függőágyat tíz ember kísérte, kik egymást időnként felváltották. Ily módon igen kényelmesen tehetni meg naponként 8—10 mértföldet, mert a rázás oly csekély, hogy mind olvasni, mind aludni lehet.

Erdélyi képek.

I.

Gr. Mikó Imre kastélya Felső-Ujvártt.

Maros-Ujvár közelében, északon terül el F. Ujvár, s ennek egyik kiálló dombján, a Maros balpartján ragyog a történeti nevezetességü kastély büszkén, mint egy oda ejtett korona.

A kastélyt Gálfi János építteté a XVI-ik században, azóta sok fegyveres tábort látott maga alatt elvonulni.

Gálfi J. Báthori Zsigmond nevelője volt, s így ennek tanácsára nyerte el az ingatag ember a fedelmi süveget 1583-ban; de csakhamar viszály támadt, mivel Zsigmond öcsese: Boldizsár is vágyott az uralkodásra. Zsigmond eleintén mindent elkövetett, hogy a pártos testvért kibékítse; azonban ez meg nem történhetett. Végre a tanács határozott: hogyha Boldizsár nem engedelmeskedik, számkivettetésbe küldessék.

A tanács véleménye följelentésével Gyulai Pál és Gálfi János lón megbizva. Következménye az

lett, hogy Boldizsár Gyulaira Abafáján katonákat küld és megöleti 1592-ben. Ugyanekkor Gálfi J. is értesül az ujvári kastélyban barátai által, hogy Boldizsár katonáival utban van s őt meglepni akarja. Ez dec. 30-dikán volt. Gálfi J. épen családjá körében időzött, de ezen hir hallattára oda hagyta a kastélyt, azonban üldözői által csakhamar elfogatott és Huszt várába rabságba vitetett. Gálfi szomorú sorsát látva, aggodalmak közt nézett a jövő elé, gyászsejtelme nem is esalta meg, mert 1593-ban, midőn épen önéletiratán dolgozna, lenyakasztatott.

Gálfi halála után Báthori Zsigmond a kastélyt Bodokinak ajándékozta, ki Gálfi meggyilkoltatásának egyik főtényezője volt.

1600-ban Mihály havasalföldi vajda keríté kéhez, ki azt csakhamar egy Bán nevezetű bojárnak ajándékozta,

1601-ben Báthori Zsigmond Ribisz Seifried szamosújvári várparancsnoknak adja, majd a miriszlói ütközet után pár évvel Básta kezére került.

1602-ben innen látjuk kiindulni Toldi Istvánt mintegy 1000-nyi emberből álló haddal Kolozsvár alá.

Tesznek említést egy Duzsárdi birtokról is, kit a nép mint kegyetlen várparancsnokot szeret felemlíteni.

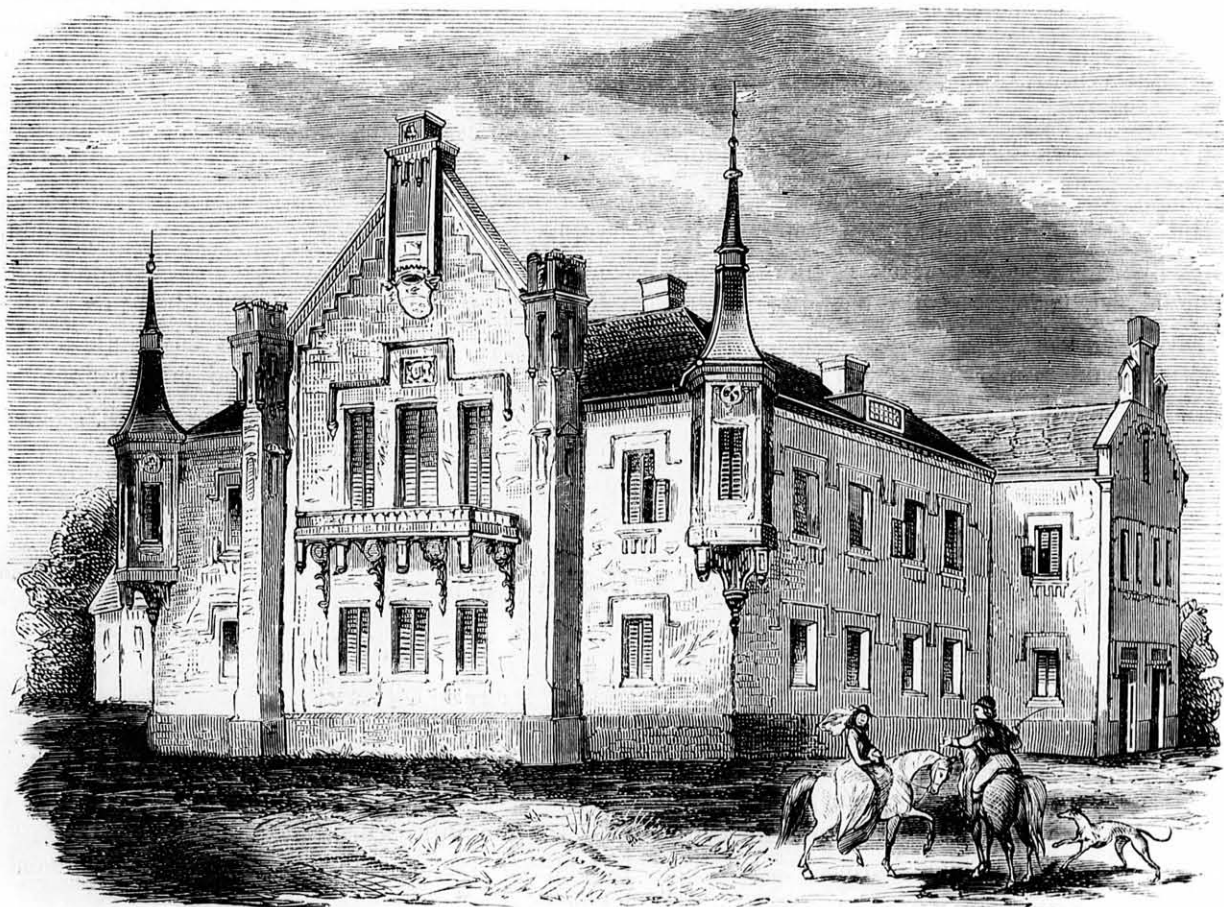
A XIX-dik század elején a gr. Mikesek birtokában találjuk s csak ezelőtt néhány évvel került

gr. Mikó Imre kezei alá, ki a régi, romladozó kastélyt egészen új izlés szerint építteté fel; így a régi kastélyból csak az udvari templom, a főbejárásnál levő emeletes épület s egy bástya maradt fenn.

Hajdan a kastélyból a Maros árkáig földalatti kijárási is volt, azonban ez az idők hosszú sorával összeomlott.

A kilátás a kastélyból meglepő, a dél felől átvonuló hegyláncolat s a Maros mentén elterülő falvak által Erdély egyik legszebb vidékének mondhatjuk.

Nemes Ödön.

Gr. Mikó Imre kastélya F.-Újvárott. (Nemes Ödön eredetije után rajz. Haskó.)

Ázsiai élményeim.

— 1865. július—szeptemberében. —

I.

(Csermik neve. — Egy keleti rege. — Park Kurdisztánban. — A fürdő s nymphái. — Sátor-tanya. — Tisztelgés a mültürnél. — Egy puszta várkastély. — Csermik bazárja s a mi vásáros bódéink. — Az ösmagyar öltözet nyomai Csermikben. — A mültür házában. — Kurd orvos. — Igazságszolgáltatás. — A csodatévő fürdő.)

Csermik, vagy Csimmik, nevét a csimnek (mosdani, fürdeni) török szótól vette; természeti s mesterséges ékességeivel, a látottak után is kellemes benyomást szült.

Nagy mészhegyek alá bujva, csak egyik kopár

dombra nyuló oldala látszik, de a belőle eredő folyam zölddel szegett partja egyszerre szembetűnik. Mögötte veteményes kertek, szőlősorok s gyapotültetvények terülnek.

A város fölött meredek csucs emelkedik, mely-

RUSZ K.

Az ázsiai kurd ős magyar öltözetében. (Oroszhegyi J. „Ázsiai élményeim“ című cikkéhez.)

nek tetején mináret — esonka — alaku kőbálványok fehérlenek, a Balbi által Kajszeriek tájára emelt „píra mókák.“

E világszerte ritka jelenségről a mellettem lovagló arabkiri származásu hadnagy mondát adott elő.

„Mikor még lakatlan volt e vidék, Csermik vizében tündér-leányok fürödtek, — regélé. — A szellemek által őrzött bájvidékhez senki sem mert közelíteni; míg végre akadt egy kurd dalia, ki bátor csapatja élén a tündér-fürdő kirablására vállalkozott. Már csaknem céljához érkezett, midőn vitézei, láthatlan erőttől lebilincselve, mozdulatlanul maradtak. A vezér hasztalan intett és parancsolt nekik, egyik sem akart mozdulni. Ekkor leszállott lováról és látta, hogy minden vitéze sóbálványra változott. Elszörnyedve futott vissza lovához, de már ez is kövé vált. Rémtülbén eszét vesztette, s bolyongó alakja maig is gyakran feltűnik a hegyek közt.“

Valóban magunk is láttunk ilyszerű alakot. (Mint később rájöttem, holmi fegyveres rablók valószínűleg!)

E közben kövecses mederben zuhogó patak vágta ketté utunkat.

— Ez a fürdőből jön, mondá az aga.

Mi fölfelé haladtunk, egy parkba.

Az olvasó csodálkozva kiált föl: „Kurdisztánban park!“

Pedig úgy van! A csimmik-városiak veteményes kertje sok angol parkkal fölér. Buja virágaival, vizesatornáival, eperrel fődött utáival, ligeteivel, berkeivel, a város és fürdő közti téren láthatók e kertek.

Annyira elragadott e szokatlan szépségű táj, hogy a mozlimok nagy örömeire Kurdisztán paradicsomának neveztem. De egészen lehangolódtak, midőn utána tettem: hogy majdnem oly szép, mint a mi tájaink.

Föllovaglánk a hámán (fürdő) telepére.

Bezzeg nagy lön családkozásunk. Ronda kövecses hely a völgy medencéjében, melyet csak néhány itt feledett lombos fa és gyapotültetvény díszít. A meleg patak a léget lankasztóvá teszi.

A fürdő-épület roskatag kőalkotvány; mintha csak várná az alkalmat, hogy ismét arra a talajra hulljon, melyből támadt. A ki hazánkban látta a régi törökfürdő-helyeket, az fogalmat szerezhet felőle. Előcsarnoka ki van kövezve, mint nálunk az utcák s vetkező padokkal van ellátva, de alig elegendő tíz embernek, holott benső, kupolás termében 50 ember is elfér.

Ez épület fölött egy más, még roskadtabb és ke-

vésbbé fürdőalaku ház van melyet — tetejére hágván, egy szakadáson át belőlről is megvizsgáltam. És láttam bokáig érő vízben ubicskooló aszszony-csoportot. Visszahuzodtam s továsiettem.

— Majd ha leomlik, újból csinaltatjuk, — ugymond.

A két épület-vázzal szemközt, kőből összeállított, zöld galylyal fődött kunyhók vannak. Ezeknek dija akár egy napra, akár egy egész fürdőidényre 5 piaszter, azaz egy fél forint. És e nyomorult viskók több jövedelmet hajtanak, mint sok palota.

Mi a gyapot-ugaron ütöttünk sátrat. Az elsőt nekem, mint főnöknek adták s kerevettel látták el.

Legelőbb is a városba mentünk, tisztelkedni a мүdürnél (járásfőnök). Ez emberben ugy látszik, tulsulyra vergődött a keresztény-elem; városát is sokkal rendezettebbnek, csinosabbnak találtam, mint a többieket.

Házecsoportozatai fölött gyászosan ásit a hely utolsó urának, Hadsi Ali-bégnnek szerálja; a mindenfelől megjárható nagy, de pusztá várkastély egészen újabb modorban, de keleti izléssel van készítve, gránit és táglából tarkán építve. Kerek ivezetű hasadécai tágas és egykor gazdagon díszített termeket mutatnak, melyekben a kiüzött kényur után véresék, fecskék, denevérek, pókok és skorpiók vettek lakást.

Keleti szokás szerint e városnak is van néhány sikátorból álló bazárja: bódéja, mely emlékeztet a hazánkban főnálló szatócs-boltokra, hol minden silányságot lehet vásárolni — jó drágán.

„Finom“ kávékat adtak nekem olyat, minőt Pesten talán kapni sem lehet! Midőn pedig cukrot kértem, nevetve mondták, hogy ők a kávékat „szádek“ isszák. Azaz: cukros vizet, cukor nélkül!

Én láttam, mégis bocsánatot kell kérnem, hogy nem tudom, mivel van megtöltve az a négyszáz bolt! Annyi semmi van ott összehalmozva, hogy a valóságot lehetetlen kiszemelni.

De térjünk a мүdürhez. Egy szűk utcán keresztül lehetlen volt áthaladnunk a nélkül, hogy néhány muszlin-köpenyes, gyoles inges-gatyás urra ne bukkanjunk. Ez uraknak egyike volt, a kit keresztünk, s a ki éles észszel rögtön eltalálta, mi járatban vagyunk.

Fölugrott tehát, utat nyitott, intett s vezetett bennünket más szűk-utcába.

Ugyancsak siettünk utána.

Egy istálon át bejutottunk a kis kormányzó udvarára. Szobájában leültünk, pipára gyujtottunk, s én hűs vizet ittam.

A kormányzó fején piros fez volt, finom selyem

tekeresből; arca fiatal, férfias; nyírt bajusza, gyér szakála volt. Nyaka csupasz. Mellén sujtással fődött vörös mellény, egy sor pitykével, melyből két karján végigfut pátyolatos, bő ingujja. Derékát többszörösen keresztül kötött drága persa sál övezte: alatta combig érő vászon-köntös, s még alább térdén és bokáján fodros gatyaszár látszik. Lábát tarka harisnya fődte, piros szattyán topánkával. Az egész embert pedig alig néhány lat súly fátyol-köpenyeg takarta.

E kurd uraság lett az elvérzett bég után a padisa hű szolgája, s most már teljesíti azon parancsokat, melyek azelőtt ok nélkül voltak kiadva.

Megtartá nemzete mezét, de erkölceit nem.

Ma oly szeszélyes volt, mint egy asszony. Még a szokott törökös juzem-beli kérdezősködést is elmulasztotta. Még ma sem tudjuk egymásról hivatalosan, hogy kik vagyunk, mik vagyunk? Hosszas hallgatás után fejét hátravetette és szolgáját kiáltotta. E marcona legény ura fejét, homlokán és szirtesontján, hatalmas tenyerei közé szorítván, kezdé úgy ropogtatni, mint nálunk a görögdinnyét szokás. Midőn Mahmed aga e bánásmódra feljajdult, a legény egész fejét és ábrázatát kezdte olyan formán dörzsölni, mint a török borbélyok szokták az embert.

Lehetetlen volt föl nem kacagnom, mire az aga is fölvetette bágyadt szemeit, s röhögve mondá:

— Igen, lásd e kamasz orvos így gyógyítja a főfájást.

— Nos, elmúlt főfájásod?

— Ah, nem! monda, s fejét ismét hátra vetvén, egész leplezetlenül sirt.

— Várj, — mondám szórakozottan; — mitől kaptad főfájásodat? én elmulasztom.

— Te is orvos vagy?

— Mem is, hanem csupán csak én!

— Ime, már meggyógyultam. Az orvosoktól ijedtében is meggyógyul az ember.

És a kurd lassankint derültebb lett.

— Elbeszélem, mitől kaptam a főfájást — mondá, — kacagva. Épen most vertem meg egy kurdot, a vidék legszebb lányának apját.

— Mit vétett?

— Leányának idegen kérője jött, s oda igérete. Ekkor a falusiak megrohanták, hogy oda ne adja idegennek; van itt nála derekabb legény is köztük. De az öregnek nem tetszett az ajánlott fiu, s fölfriekázta. Ekkor a falusiak az öreget jól megrakták. Most hozzám jött panaszra és tanács végett. Azt mondtam neki, ne adja egyiknek se. — De az öreg addig kötekedett, míg jól ráhuztam; mire ő kezét emelt reám. Ekkor reá uszítottam

a kavaszokat, kik jól összecibálták őt, mire el kezdett jajgatni.

— „Allah, Allah! miért adtál nekem szép leányt, ha mindenütt csak vernek érte.“

Ez jellemzi az ottani életet.

Elváltunk a müdürtől. Visszajövet a diarbekiri sátortelepet látogattam meg. Ott volt a szyriai püspök; Hodsa Musza, (Mózes mester) örmény ember s Diarbekir egyik kalmár aristocratája; továbbá egy francia ügynök s gyapjukupec, Iszkender bey, kinek keresztény létére e címet a fényes kapu tisztesség végett adja.

A keletiek a fürdő használatában sem okosabbak egy mákszemnyivel sem, mint az európaiak. Az ugynevezett uri-rend ide költözik néhány napra, s egész rendetlenül használja a fürdőt, s az élet szokott kényelmeiről le nem tud mondani, sőt azt hiszi, hogy itt még többet kell élveznie, mint otthon.

Egyébiránt a francia bey kedves meglepetést okozott nekem szép neje előtüntetésével.

Megvallom, annyira megszoktam az itteni nőket borzasztó rutaknak tekinteni, hogy szinte irtóztam már újabb alakoktól, mint valami rejtelmes hideg tetemektől, melyeknek illedelmük a hallgatásban van, s mihelyt férfit látnak, hátat fordítanak.

E régen megunt körülmény számbavételével, valóban földerített az a látvány, midőn egy, mi világunkbeli francia nő, fehér, persa szamarán déli szokás szerint ülve, naponkint vágatott a fürdőbe és vissza. Ismeretségünk nem valami szoros ugyan, de látása kellemesen hat reám.

Bár a keresztény földrajz e helyről mitsem tud, évszázadok óta ájtatosan jár ide búcsúra a környék műsülmánja, s nem ritkán számos keresztény esatlakozik hozzájuk.

A fönnemlitett roskatag épületről azt hiszik, hogy nem ember alkotta, dacára emberileg mulandó voltának. Csodákat beszélnek a nehéz betegségekről, kik egy-két fürdés után üdülést nyertek vizétől.

Azt is megteszik, hogy messze tájakról ide fáradnak, párszor megfürödnek, s a hatást be sem várva, ismét eltávoznak, mert a hatásról meg vannak győződve, mivel a fürdő műbanek=isteni jótetemény. Beléptem tehát én is

— Szelám aleikum!

— Aleikum szelám! viszonzá a fürdős, ki tisztességes vén török. Derülten jött a vendégek közé.

— Vigan legyetek! — kiáltá; — a padisah orvososa majd megmondja, mi itt a csodaerő. Bujurien efendim, hekim basi!

— Idóm sem volt szabadkozásra; a fürdői szolgák levetkeztettek, s kötényt kötve előmbe, bevittek.

Lábam alig állotta ki a víz forróságát; ki kellett szaladnom. „Mért hevítették oly erősen?” kérdém.

— Hevíté az isten! — felelt az aga komolyan.

Visszatértem, s a kupolás boltozat alatt egy fülkében huzódtam meg, honnan szememmel láttam a forró víz beömlését.

Némelyek a medence fakanalával hosszú kortyot ittak; mások kényelmesen ubicskoltak, míg én is reá szántam magamat, s bele mártottam testemet a medence vizébe, melyben az aga nyugodtan uszott körül. Aztán észrevettem, hogy szomszédim testüket belemossák a habokba. E mellett egy vásott fickó énekelve orditozott fülembe. Nem sokáig állottam ki, s menekülni igyekeztem.

Aztán hévmérőmet többbizben beledugtam és mindig változatlanul találtam a vizet.

A nők fürdőjéből kifutó víz $+ 36^{\circ}$, tíz lépéssel alább 31° R. A férfiakéből kifutó forrás 38° R. A küllevegő reggel 22° , napközben 30° , este 28° R. A fürdő előszobája 26° . A tiszta patak üde vize reggel 12° , napközben 14° R.

A levegő többnyire csöndes. Éjjel kissé hűvös. Az idő csakis reggel élvezhető.

Hogy a természetes hév víz nagy mértékben kenes, arról meggyőzött hévmérőm, mely tőle egészen megfeketedett. Aztán uti cinedényembe töltöttem belőle, mely hasonlókép megfeketült. Ugyane vizet más edénybe töltöttem, de ez már nem feketült meg, hanem fehér üledéket mutatott mindkét

edényben, mintegy két nehezezknyit. Ize határozottan olyan, mint a konyhasóé.

A fürdős aga beszélt, hogy e forrás eredetéhez művészileg rakott, kö-alagut vezet a hegybe; ez alaguton keresztül vezetik le a vizet. Torkolata a lerakódó ásványrészek miatt nem egyszer bedugul, s a fürdősnek évenként egy mázsányi ként lehet eladnia. E kénkövület részint tiszta, halvány-sárga por, részint réteges, földtörésű göröngy. Nem keserű, hanem fanyar ízű, kénzagu, gyulékony, s a tűzben percegő anyag.

Ha megiszszák, nem hajt. Gyógyhatása kiválólag magasztaltatik. Tartalma áll mészből (kettő), kén, szikhalvány és iblany (kettő-kettő) s középső kisebb mértékben.

Hatásának titka leginkább nagy hőfokban rejlik, de kedvezőnek nem mondható, mert a szervezet fölbontására szolgál.

Ennélfogva bünt követtem el az álladalmi kincstár ellen, mert katonáim a napontai fördés miatt mindegyre fölmelyedvén, ájuldozván, s engem a friss hideg vízből derülten látván eljöni, — példamat kezdték követni.

És most e török faj, mely a hideg víztől mindig irtózott, esapatonként jár az én patakom felé; egy pár javithatlan agám (tiszt) tartja magát s órákig elül a forró vízben. Ott kávéit isznak, csibukoznak, s néha vad hangon dalolnak.

A sok nyomorult naponta alig tud kigázolni a melegből, s másnap mégis visszabotorkázik, hogy megtalálja, a mit keres — az egészséget, a mely nemes céljában hathatósan elősegíti őt a környezet silánysága. A közelben levők gőzös levegőben zsugorognak, a távoliak sétálás helyett lovon vagy szamaran járnak. *Dr. Oroszhegyi Józsa.*

Bukovinában szenvedő magyar testvéreinkről.

N.-Várad, jan. 9. Mult században az osztrák kormány, míg hazánk áldásdus téreire idegen országokból hitt be telepedőket, azalatt a tulszaporodó székelyekből a kietlen és terméketlen Bukovinában alapított gyarmatokat. Így jöttek ott létre a viseletükben ugyan elruthésedett, de nyelvükre és érzésükre nézve maig magyar Isten-segits, Hadikfalva, Andrásfalva, Józseffalva, Fogadj-Isten stb. helységek, melyek közül csak az első egy-maga 4000 lelket számít, együttvéve pedig többet 10,000-nél.

Ezeket előre bocsátva megemlítem, hogy a n.-váradi kis-piacon e hó 3-dikán saját szerű karaván tűnt szemeimbe, mely mintegy harmincöt kétlovas szekérből állott. Beszédbe ereszkedvén az idege-

nekkel, csakhamar megtudtam, hogy Bukovinában lakó magyarokat látok magam előtt.

Minthogy ifju koromban — mint Kóburg-huszár — már jártam ezen testvéreink vidékén, most kétszeres érdekléssel tudakozódtam sorsukról, mely azonban igen szomorú; mert állításuk szerint a multévi kedvezőtlen időjárás miatt a bukovinai öt magyar község majdnem 10,000 lakosa a legnagyobb szükséggel küzd, miről különben az erdélyi lapok is írának. — Szekereiken egy bukovinai izraelita kendermagot szállítottott N.-Váradra, s tengerit vitet velük vissza. Utjuk hazulról idáig 15 napig tartott s három napot pihenvén, ismét visszaindultak. Meglepő volt előttem, hogy anyanyelvüket eredeti tisztaságában annyira megtar-

tották; kiejtésük székelyes, beszélnek azonban oláhul is.

A galíciai birtokosság mintegy 6 millió frta rugó kölcsönrel igyekszik Bukovina nyomorán segíteni; felszólítom hát hazámfiat is, ne engedjék bukovinai testvéreiket éhen halni, hanem gyűjtsenek könyöradományokat addig is, míg a magyar országgyűlés e tárgyban intézkedhetnék, s küldjék el azt vagy a csernovici tartományi igazgatóságához

(Bukovinában,) vagy tisztelendő Orosz András hadikfalvi r. kath. lelkész urhoz (Bukovina, Szeretmegyében,) — vagy tiszteletes Biró András ref. lelkész urhoz, (Bukovinába, Radautz-megye,) Andrásfalvára.

Adjon isten sükert felszólalásomnak s enyhülést távol szenvedő testvéreinknek!

Kriszta Károly.

Körözi Csoma Sándor híres utazó útlevele.

Ennek eredetijét nevezetes honfitársunk egyik rokona küldötte be a n.enyedi főtanoda gyűjteménye számára s reményünk van több eredeti levele s arcképe megnyeréséhez is. *)

Az utlevél másolata ime következik:

(Nyomtatva.) Ezen levelünket mutató (irva) Nemes Körösi Csoma Sándor, (nyomva) Lakhelyére nézve (irva) Nemes Erdélyországi, orbai székéből körösi.

(Nyomtatva) (irva)

Esztendei. . . re nézve 32 esztendő.

Termete. . . középszerű.

Ábrázatja. . . kerekded.

Szeméi . . . fekete sárgás.

Orra simma.

Haja fekete.

Bajuszszát. beretvállya.

Beszél. Magyarul, Deákul, Németül, Oláhul, Francziául és Ráczul.

Visel fekete frakkot, fekete Bársony nadrágot, Fekete kalapot, Fekete kalapot (kétszer irva), stíblit, azon fellyül egy képpenyeggallért.

Viszen

magával . . . egy zöld viasszos vászon Tarisnyát, benne Változót, uti költséget.

Lovat

Szarvas

Marhát

Menyen . . . Nemes Nenyed Várossából Szebenben és a Veresstoronyi Passuson keresztül Nemes Oláh országba Bukurestre.

Szabadsá-

got nyert

az ott mu-

latásra nyolcz hetet.

Annakokáért minden Tekintetes katonai őrizetek kérettetnek, illendőleg, hogy ennek előmotatóját a

*) Lapunk örömmel közlené ezen érdekes hagyományokat is, Szerk.

Visanak feltétele után minden akadály nélkül bostássák menni, és vissza jönni. Költ N.Enyeden Nemes N.Enyed Várossa magistratussa Gyűléséből 1819-ben November 23-án.

Kiadta Császár György mk.

(P. h.)

VNotarius.

Ez volt azon egyszerű városi utlevél s még egyszerűbb készület, melylyel nemzetünk, sőt a világ egyik legnevezetesebb utazója megindult, hogy azon nemes keblében támadt vágynak: az ősmagyar hazát fölkeresni, eleget tegyen.

Hogy került vissza ez utlevél a Himmalaya tövéből? nem tudom, valószínűleg tengeri uton Keletindiából küldötte azt vissza kedveseinek. Mert hogy ez volt egyetlen úti bizonyítéka, azt az irat hátán lévő láttamozások bizonyítják, a mint következők:

Nro 1258. — Visa Pr. k. k. F.uw. Kriegs-Kanzlei-Direction Hermannstadt am 27-ten 9ber 819. (talán) *Langer*.

Nro 559. Visa pr. k. k. Milit. Gränz-Commando zu Rothenthurm, am 28-ten 9b: 819 (talán) *Gswindt Obst*.

(Egy oláh iratu láttamozás, hihetőleg a bukuresti.)

Ezután jön:

Visto in quest. Imp. Reg VConsolato d'Austria in Alessandria d'Egitto esiz restituisse all'entrosritto Latore, che parte Beirut in Soría — Alessandria d'Egitto li 15 Marzo 1820. venti. — F. Champion, V. Console. (P. h.)

Visto in questa agensia Impte. Regia Austriaca en restituisse all' oltisensitto Signo Körösi Sándor — che parte in Aleppo — Latachia Li 6. Aprili 1820. — Augusto Lassari Agte Austriaco. (P. h.)

Oldalt van még egy láttamozás, ilyforma:

Visto in C. R. Consolato Generale d'Alep-po e restituito (igy) all' Esbitore (igy) che parte per Bagdad via di Mordine (nem lehet tisztán olvasni) Aleppo 20. Aprile. 1820. — Vidra di Piccio (ilyforma aláírás.)

— Időm sem volt szabadkozásra; a fürdői szolgák levetkeztettek, s kötényt kötve előmbe, bevittek.

Lábam alig állotta ki a víz forróságát; ki kellett szaladnom. „Mért hevítettétek oly erősen?” kérdém.

— Hevité az isten! — felelt az aga komolyan.

Visszatértem, s a kupolás boltozat alatt egy fülkében huzódtam meg, honnan szememmel láttam a forró víz beömlését.

Némelyek a medence fakanalával hosszú kortyot ittak; mások kényelmesen ubicskoltak, míg én is reá szántam magamat, s bele mártottam testemet a medence vizébe, melyben az aga nyugodtan uszott körül. Aztán észrevettem, hogy szomszédim testüket belemossák a habokba. E mellett egy vásott fickó énekelve orditozott füllembe. Nem sokáig állottam ki, s menekülni igyekeztem.

Aztán hévmérőmet több ízben beledugtam és mindig változatlanul találtam a vizet.

A nők fürdőjéből kifutó víz $+ 36^{\circ}$, tíz lépéssel alább 31° R. A férfiakéból kifutó forrás 38° R. A küllevegő reggel 22° , napközben 30° , este 28° R. A fürdő előszobája 26° . A tiszta patak üde vize reggel 12° , napközben 14° R.

A levegő többnyire esőndes. Éjjel kissé hűvös. Az idő csakis reggel élvezhető.

Hogy a természetes hévvíz nagy mértékben kenes, arról meggyőzött hévmérőm, mely tőle egészen megfeketedett. Aztán uti cinedényembe töltöttem belőle, mely hasonlóképp meglepett. Ugyancé vizet más edénybe töltöttem, de ez már nem feketült meg, hanem fehér üledéket mutatott mindkét

edényben, mintegy két nehezéknyit. Ize határozottan olyan, mint a konyhasóé.

A fürdős aga beszélt, hogy e forrás eredetéhez művésziileg rakott, kő-alagut vezet a hegybe; ez alaguton keresztül vezetik le a vizet. Torkolata a lerakódó ásványrészek miatt nem egyszer bedugul, s a fürdősnek évenként egy mázsányi ként lehet eladnia. E kénkövület részint tiszta, halványsárga por, részint réteges, földtörésű göröngy. Nem keserű, hanem fanyar ízű, kénzagu, gyulékony, s a tűzben percegő anyag.

Ha megiszszák, nem hajt. Gyógyhatása kiválólag magasztaltatik. Tartalma áll mészből (kettő), kén, szikhalvány és iblany (kettő-kettő) s középső kisebb mértékben.

Hatásának titka leginkább nagy hőfokban rejlik, de kedvezőnek nem mondható, mert a szervezet fölbontására szolgál.

Ennélfogva bünt követtem el az álladalmi kincstár ellen, mert katonáim a napontai fürdés miatt mindegyre fölemelyedvén, ájuldozván, s engem a friss hideg vízből derülten látván eljöni, — példámot kezdték követni.

És most e török faj, mely a hideg víztől mindig irtózott, csapatonként jár az én patakomból felé; egy pár javithatlan agám (tiszt) tartja magát s órákig elül a forró vízben. Ott kávéit isznak, csibukoznak, s néha vad hangon dalolnak.

A sok nyomorult naponta alig tud kigázolni a melegből, s másnap mégis visszabotorkázik, hogy megtalálja, a mit keres — az egészséget, a mely nemes céljában hathatósan elősegíti őt a környezet silánysága. A közelben levők gőzös levegőben zsugorognak, a távoliak sétálás helyett lovon vagy szamaran járnak. *Dr. Oroszhegyi Józsa.*

Bukovinában szenvedő magyar testvéreinkről.

N.-Várad, jan. 9. Mult században az osztrák kormány, míg hazánk áldásdus téreire idegen országokból hitt be telepedőket, azalatt a tulszaporodó székelyekből a kietlen és terméketlen Bukovinában alapított gyarmatokat. Így jöttek ott létre a viseletükben ugyan elruthénésedett, de nyelvükre és érzésükre nézve maig magyar Isten-segits, Hadikfalva, Andrásfalva, Józseffalva, Fogadj-Isten stb. helységek, melyek közül csak az első egy-maga 4000 lelket számit, együttvéve pedig többet 10,000-nél.

Ezeket előrebocsátva megemlítem, hogy a n.-váradi kis-piacon e hó 3-dikán sajtászerű karaván tünt szemeimbe, mely mintegy harmincöt kétlovas szekérből állott. Beszédbe ereszkedvén az idege-

nekkel, csakhamar megtudtam, hogy Bukovinában lakó magyarokat látok magam előtt.

Mínt hogy ifju koromban — mint Kóburg-husár — már jártam ezen testvéreink vidékén, most kétszeres érdekléssel tudakozódtam sorsukról, mely azonban igen szomorú; mert állításuk szerint a multévi kedvezőtlen időjárás miatt a bukovinai öt magyar község majdnem 10,000 lakosa a legnagyobb szükséggel küzd, miről különben az erdélyi lapok is írának. — Szekereiken egy bukovinai izraelita kendermagot szállítottott N.-Váradra, s tengerit vitet velük vissza. Utjuk hazuról idáig 15 napig tartott s három napot pihenvén, ismét visszaindultak. Meglepő volt előttem, hogy anyanyelvüket eredeti tisztaságában annyira megtar-

tották; kiejtésük székelyes, beszélnek azonban oláhul is.

A galíciai birtokosság mintegy 6 millió frta rugó kölesönnel igyekszik Bukovina nyomorán segíteni; felszólítom hát hazámfiat is, ne engedjék bukovinai testvéreiket éhen halni, hanem gyűjtsenek könyöradományokat addig is, míg a magyar országgyűlés e tárgyban intézkedhetnék, s küldjék el azt vagy a esernovici tartományi igazgatóságához

(Bukovinában,) vagy tisztelendő Orosz András hadikfalvi r. kath. lelkész urhoz (Bukovina, Szeret-megyében,) — vagy tiszteletes Biró András ref. lelkész urhoz, (Bukovinába, Radautz-megye,) Andrásfalvára.

Adjon isten sikert felszólalásomnak s enyhülést távol szenvedő testvéreinknek!

Kriszár Károly.

Körösi Csoma Sándor híres utazó útlevele.

Ennek eredetijét nevezetes honfitársunk egyik rokona küldötte be a n.-enyedi főtanoda gyűjtéménye számára s reményünk van több eredeti levele s arcképe megnyeréséhez is. *)

Az utlevél másolata ime következik:

(Nyomtatva.) Ezen levelünket mutató (írva) Nemes Körösi Csoma Sándor, (nyomva) Lakhelyére nézve (írva) Nemes Erdélyországi, orbai székéből körösi.

(Nyomtatva) (írva)
Esztendei. . . re nézve 32 esztendő.

Termete. . . középszerű.

Ábrázatja. . . kerekded.

Szemei . . . fekete sárgás.

Orra simma.

Haja fekete.

Bajuszszát. beretvállya.

Beszél. . . . Magyarul, Deákul, Németül, Oláhul, Francziául és Ráczul.

Visel fekete frakkot, fekete Bársony nadrágot, Fekete kalapot, Fekete kalapot (kétszer írva), stíblit, azon fellyül egy képpenyeggallért.

Viszen
magával . . . egy zöld viasszos vászon Tarisnyát, benne Változót, uti köleséget.

Lovat

Szarvas

Marhát

Menyen . . . Nemes NÉnyed Várossából Szebenén és a Veresstoronyi Passuson keresztül Nemes Oláh országba Bukurestre.

Szabadságot nyert az ott mutatásra . . . nyolez hetet.

Annakokáért minden Tekintetes katonai őrizetek kérettetnek, illendőleg, hogy ennek előmotatóját a

Visanak feltétele után minden akadály nélkül bortsássák menni, és vissza jönni. Költ N.Ényeden Nemes N.Ényed Várossa magistratussa Gyűléséből 1819-ben November 23-án.

Kiadta Császár György mk.

(P. h.) VNotarius.

Ez volt azon egyszerű városi utlevél s még egyszerűbb készület, melylyel nemzetünk, sőt a világ egyik legnevezetesebb utazója megindult, hogy azon nemes keblében támadt vágynak: az ősmagyar hazát fölkeresni, eleget tegyen.

Hogy került vissza ez utlevél a Himmalaya tövéből? nem tudom, valószínűleg tengeri uton Keletindiából küldötte azt vissza kedveseinek. Mert hogy ez volt egyetlen úti bizonyítéka, azt az irat hátán lévő láttamozások bizonyítják, a mint következik:

Nro 1258. — Visa Pr. k. k. Fuw. Kriegs-Kanzlei-Direction Hermannstadt am 27-ten 9ber 819. (talán) *Langer*.

Nro 559. Visa pr. k. k. Milit. Gränz-Commando zu Rothenthurm, am 28-ten 9b: 819 (talán) *Gswindt Obst*.

(Egy oláh iratu láttamozás, hihetőleg a bukuresti.)

Ezután jön:

Visto in quest. Imp. Reg VConsolato d'Austria in Alessandria d'Egitto esi? restituisce all'entroscriitto Latore, che parte Beirut in Soria — Alessandria d'Egitto li 15 Marzo 1820. venti. — F. Champion, V. Console. (P. h.)

Visto in questa agensia Impte. Regia Austriaca en restituisce all' oltisensitto Signo Körösi Sándor — che parte in Aleppo — Latachia Li 6. Aprili 1820. — Augusto Lassari Agte Austriaco. (P. h.)

Oldalt van még egy láttamozás, ilyforma:

Visto in . . . C. R. Consolato Generale d'Alep-po e restituito (igy) all' Esbitore (igy) che parte per Bagdad via di Mordine (nem lehet tisztán olvasni) Aleppo 20. Aprile. 1820. — Vidra di Piccio (ilyforma aláírás.)

*) Lapunk örömmel közlené ezen érdekes hagyományokat is. Szerk.

Ez utlevélből a nagyhirű utazó életére és útjára nézve több fontos és biztos adat merithető, melyek annyival becsesebbek, mivel eddigi életleírásai még születéshelyét is helytelenül határozzák meg.

Körözi Csoma Sándor az enyedi főtanoda kapujából indult nagy útjára, mely Oláhországon át az utlevél szerint előbb Egyiptomba, majd Sziíába, Aleppón át Bagdadba vezette. Innen ment át végre Kelet-Indiába és Tibetbe.

Hálából azon tanoda iránt, melyben szellemi, sőt anyagi eszközei egy részét meríté s melynek könyvtárában nyerte az első ingert nemzetkereső útjára, azon segélyből, melyet részére a magyar akademia küldött, a főtanodánál egy maig is létező *Csoma-alapítványt* tett, a családjabeli tanulók gyámolítására.

Közli: **P. Szathmáry Károly.**

Egy hét története.

— Január 11. —

„Hegedűszó, furulyaszó, cimbalom!” — Itt a farsang, s a fiatal boldog világ önfelédten kering, forog, lejt és toporzékol, mintha az idény tündére az Oberon varázssípját fújná. Tollamat is csak alig bírom fékezni, hogy — kötelessége szerint — pedántul kimért egyenes sorokban haladjon; nagyon szeretne jobbra balra hajlongani, a mennyire csak tőle telik: „gracieuse” lépésekben, hogy most egy érdekes maszkot szólítson meg a nőegylet álarcos báljában, a hol ezuttal is nagy szükség volt a csillárok minden lángját felgyújtani, mert a jó kedv és szellem vajmi kevés szikrával növelé a vigalom fényét; majd egy fiatal lányka álmaít szeretné meglesni, ki szívdobogva várta az *írói segélyegyleti bált*, hol először pillantá meg a „nagyélet” paradicsomát, mely csak olyan, mint a régi; teli van rózsákkal és kigyókkal; vagy egy mély bókot kívánna csapni e jótékony vigalom házi aszszonyának: Pejachevich Prandau Alvine bárónőnek, ki nem csupán bájaiért, hanem nemes szellemeért nyerte a báli koronát; szóváltollam örömezt beszegődnék Karnevál apródjává, hogy együtt röpülhessen vele a zene szárnyain a tömött táncsorok között, csipkék, aranyos legyezők, csillogó fejékek és rózsaacrok özönében, s aztán, ha e boldog mámorban kifáradt, letelepülhessen az éttermek valamelyik asztalához, hol vig baráti körben pattognak a pezsgődugaszok, élecek és áldomások. De csapongó jó kedvét most az egyszer még korlátoznia kell, hogy mielőtt egészen átadná magát a farsang futó örömeinek, térjen vissza ahhoz a zenéhez, mely mellett nem a lábak indulnak meg, hanem a szívek és kedélyek.

Hellmesberger vonó-négyes társulatát értjük, melyről a multkor csak futólagosan emlékeztünk meg, s melynek három zeneestélye a legnagyobb világvárosban is esemény lett volna.

A bécsiek szeretik városukat a „zene metropo-

lis”-ának nevezni, s valljuk meg, hogy ha valamire, a művészet ez ágára csakugyan büszkék lehetnek. A zene — mint Hugó Victor írja — általában Németország *beszéde*. E szabadon gondolkozó és még sem szabad nép szenvedélyesen dallol, mert a dallás egy neme az önmegszabadításnak. A mit nem lehet kimondani és mégsem lehet elhallgatni, azt kifejezi a zene. Németország a hangjegyek általános nyelvén teszi magát érintkezésbe a világgal.

Szerencsés nép, hogy mindig voltak nagy költők, kik e csodás és mindenütt megérthető nyelvel meg bírták indítani és nyerni a fogékony szíveket.

Egykor egy nagy triumvirátus (Haydn, Mozart és Beethoven) uralkodott ama székvárosban, a nagy halottak, kik még ma is királyok a zene birodalmában. Az utánuk jött lángelmék csupán trónkövetelők, kik merészen küzdenek, de nincsenek általánosan elismerve.

Előadó művészeknek maig sincs nagyobb becsűjük, mint ha ama költők mély szellemét fel fogni, kifejezni és az embereknek megmagyarázni képesekké válnak. E dicsőség illeti meg *Hellmesberger* társulatát, melylyel egy derék zongorász *Khayll Antal* ismerteté meg a pestieket, kik zeneizlésüknél fogva évről évre mindig jobb hirbe jönnek a világ előtt.

Megvalljuk, hogy mi e jó hirre sulyt fektetünk. Ugy nevezett „civilisátor”-ok másfél évtizedig tentától és zsoldtól egyiránt fekete tollaikkal azt törekedtek elhitetni rólunk, hogy mi semmi szépre és magasztosra képesek nem vagyunk. Nagyon jó, ha jeles művészek ellenkező hirt visznek felőlünk, s ugyanazt mondják el, mit egykor a mai főkanclár oly találólag fejezett ki, hogy t. i. ellenállunk a német szellemnek, valahányszor az a szuronyok hegyén, vagy a hivatalnokok vaskalapja alatt jó

hódítani, de elismeréssel fogadjuk, ha a muzsák köntösében jelenik meg.

Igy a német zene is, e legvelősebb és legművészebb zene, mindinkább terjed közöttünk, a szerint a mint egyre jobban kezdik belátni, hogy a nevelés által a zenének csakugyan második anyanyelvünkkel kellene válni. A valódi nyelv az értelem, e második a kedély kifejtésére való.

Ma még művelt magyar körökben is elég gúnyt lehet hallani a magas műidomu quartettek, sonáták és symphóniákra. „Egy dal Patikáruséktól — szokták mondani — többet ér, mint valamennyi úgy nevezett Altmeister.“ Valóban többet ér mindazoknak, kiknek szűkkörű fogékonysága nem terjed tovább. De valamint a költészetben nem maradhatánk örökké a népdalnál, nem maradhatunk a zenében sem.

Hellmesberger társulata ép azért érdemel nálunk különös méltánylást, mert e törekvésben sokakat segítének elő.

Hányan hallgathattuk egész gyönyörrel tőlük ugyanazokat a műveket, melyeket ezelőtt a mi kamarai-zenészeinktől ásitozva hallgatánk végig, tökéletesen azt hívén, hogy a zene e műága csak szakmailag kiképzett muzsikális embereknek való.

Hellmesbergerék előadása azonban meggyőzött, hogy a valódi művészetnek mindenütt oly nagy közönsége van, a hány fogékony szív találkozik. Hangszereiken eddig általunk nem értett vagy félreértett nagy költemények terültek ki, minden kis redőjük titkaival s szingazdagságuk egész pompájában. Az összhangzás egész varázsa szállt szét hegedűik öbléből, s magát Beethoven is alig látuk valaha nagyobbnak, mint jelenleg, midőn e négy vonó fölött lebegett.

A vigadó kisebbik terme mindig egészen megtelt előadásaikon, s hangzott a taps, midőn a zenepadon helyt foglalt a négy művész: *Hellmesberger* mindig kiemelkedő vezérhegedűjével, *Hoffmann* Károly a másod-hegedűvel, *Röver* Henrik leggyább és leggyorsabb hangokra is könnyen képes gordonkájával, s *Dobychal* Ferenc mély énekhangú violájával.

Hány év fáradságába került, míg e négy fő ily egy lelket kapott.

Kilenc művet hallottunk tőlük: két négyest Beethoventól, egyet-egyét Haydn-tól, *Volkmann*, *Schumann* és *Mendelssohn*tól, hármasokat *Hiller* Ferdinánd és *Gade*-től, s egy szonátát *Bach* Sebestyéntől. A három utósóban *Khayll* játszák a zongorarészt, ki mirdenesetre derék zenész, de előtünk a zongora mindig veszt, ha hegedűvel párosul; akár egy nehézkes vasgyurót látnánk együtt táncolni valamelyik gráciával. Meglehet ez is okozta, hogy *Bach* sonatáját a legkevésbé tudtuk élvezni. De különben is a fugák e nagy mestere nagyon távol áll már a mai zeneizléstől, s nem nekünk, egyszerű hallgatónak, hanem az ellenpontok titkaiba is beavatott műértőknek való.

Együtt a négy művészt legjobban bámultuk *Beethoven* hárfá-négyesében. E műben, azonkívül hogy együtt van mélység és bájosság, valami csodálatosan bűvös szellem uralkodik, teljesen el-elhalkuló lágy szólamok, rejtelmes s mégis ragyogó záradékok, midőn néha távolról jövő orgona-hangokat vélünk hallani.

Schumann sajtárszerü négyese, idylli dallamával, s élénken pezsgő scherzojával, valamint *Mendelssohn* igéző négyese sokáig meg fognak maradni emlékezetünkben, habár csak mint egy-egy álom, miután az étheri szárnyu zene csakugyan nem más, mint a tűnő lég költészete.

Volkmann, kit e jeles előadókkaal együtt többször kitapsoltak és megéljeneztek, ezuttal szintén egész költészetésnek teljességében tünt föl előttünk. Nemesen komoly irányu műve teli van velős drámai szellemmel, s benne az andante meleg költői bensőséggel.

A zeneszerzők nagyon hálásak lehetnek ily előadók iránt, kik őket a szó teljes értelmében — visszatükrözik. Ők valóban a jó apostolok, kik két kézzel hintik a mester magvát, a nélkül, hogy csak egy szemet is elvesztenének abból.

Hisszük, hogy e magvetésből legtöbb jutott a márványivek alatt hallgató pesti zenészeknek, kik ezuttal sok olyat tanulhattak, minék jövő kamarai zenéyeikben bő hasznát vehetik.

De a mig a zenei aratást megérvők, át kell vigadnunk a farsang öt heti „pünkösdi királyságát.“

Tárcánkat azonban ezuttal — hála istennek — nem csupán a tarka vigalmak fogják igénybe venni. Ma már nem csak az esték bájos bái királynői uralkodnak, hanem sokkal inkább a napok hősei a szószéken.

Az országgyűlés újra megkezdé üléseit, s közeleg az idő, melyről — legalább most még — azt hisszük, hogy reményeink színes papírpénzeit a valóság aranyával fogja beváltani.

Vadnai Károly.

V e g y e s k ö z l e m é n y e k .

— (*Kazinczy F. eredeti arcképei.*) Alkalmam volt Kazinczy Ferenc s neje: gróf Török Zsófia élethű arcképét látni. Az arcképek hátlapjain a nagy férfi sajátkezűleg írt, következő közlésre érdemes jegyzeteit találtam. Kazinczy Ferenc arcképén nevezetesen ezt: „Kazinczy Ferenc. Bécsben fest. 1791. Stunder János, dán születésű, oly jól, hogy szarvasi predik. Tessedik, ki engem soha nem látott, de a képet Stundernél látta, egyszerre rám ismert, mikor 1793. hozzá beléptem.“ — E kép másolatáról adta jeles Toldynk „Kazinczy kora“ című műve előtt a nagy ember arcképét; de a másolat hibás volt s e miatt a kép arcban szélesebb az eredetinel; s aztán e másolaton a festő neve Stummernek van írva, pedig az a fentebbi önkezű jegyzet szerint *Stunder*. — A gróf Török Zsófia arcképének hátlapján pedig ez van feljegyezve, szintén Kazinczytól: „Igen jól találva fest. 1787-ben Klimesch. Gróf Török Sophie. Idősb leánya Lajosnak, gróf Rogendorf Aloiziától, szül. 1780. Febr. 19-kén. Láttam még egy arc-él rajzát is Kazinczynak, melyre szintén ő a következőket írta: „Franc. Kazinczy à Vienne le 9. Juin 1803. par Mad. Ábéle.“ Alább: „Árnyékom után, üvegen által. Mindeneknek ítéletek szerint igen jól.“

Kívánatos volna, ha az ily becses arcképek az Akadémia vagy más közintézetek birtokába vándorolnának, mert a magánosok — bármily kegyelettel őrzik is — még is elveszithetik.

Közli: **K. A.**

— (*Vak betűszedő.*) Londonban él egy vak betűszedő. Ez az első, kiről eddig hallottunk. Szed naponként 5—8000 betűt, akként, hogy műtársa felolvas előtte egy-két mondatot, mely szavakat ő eszében tartván, csendesen működik: az utolsó szót, annak jeléül, hogy szedését befejezte, hangosan kimondja, melyre új felolvasás következik. Megemlíthetjük itt még azt is, hogy Emich Gusztáv pesti nyomdájában pedig egy-két süketnémaszedőt láttunk, kik zenemű kiszedésével foglalkoztak, holott zenét életükben soha sem hallhattak!

— (*Különös természeti tünetmények*) volt tanuja Lombei mellett két pap a múlt hó elején. Verőfényes téli nap levén, a mezőre mentek sétálni. Az égen egy sötét felhődarab lebegett épen fejük fölött. Ugy látszott, mintha a felhő mindig alább ereszkednék. Egyszerre nagy fényességgel villámolt s a villám hozzájuk közel egy fába ütött, a nélkül, hogy a legkisebb dördülést hallották volna.

A fa derekát ketté repeszté a villám, a felhő pedig néhány kövér cseppnyi eső után, rövid idő alatt széteszlott.

— (*Forró föld*) Agrigent, Modena, Perugia és Malta szigete nevezetes arról, hogy sok helyen a talaj oly meleg, miszerint alig lehet kiállani. E helyek november hóban teljes melegségben voltak. Sok helyen féllábnyi magasságu dombok támadtak, melyek nyilást kapván, beszakadtak. Egyik majd egy ölnyire dagadt föl. Beszakadásuk után zavaros kénköves víz forrt ki belőlük. Az ily felpuffadt dombocskák 6—7 lábnyira vannak egymástól, s három-négy év alatt elenyésznek, helyettük pedig mások támadnak. Ily jelenetek nem ritkák azon tájakon, hol kőolajforrások vannak, melyek a föld alatt égnek. Ez elfojtott tűz a belső léget nagyon megritkítja, s magának nyilást keresendő, a hol legkevesebb ellentállásra talál, kilöki magát. A földrengések alkalmával az emelkedések és horpadások mindig nagy mértékben jelentkeznek.

— (*A poloskákat*) Loder, moszkvai tanár, nagy tiszteletben részesíté, mert felolvasást tartott róluk nov. 5-én. Egy bizonyos faját is bemutatta felolvasása mellékleteül, melyek Persiában vannak. Ezek csipésétől az ember egy nap alatt meghal. Életök nagyon tartós; egyet 24 óráig tartott borszeszben elzárva, s midőn onnan kivette, újra csak mászott. Beszélte róluk, hogy valaki (Kroft ur) esztendeig tartott egyet üres üvegebe elzárva, ekkor kivette, kezére tette, hogy kényelmesen megvizsgálja a félelmes állatkát; de a féreg megcsipte és ő egy nap múlva meghalt. Nevezetes, hogy e férgek csipése csak az idegeneknek okoz halált, Persiában egy kis daganatot okoz legfőlebb. A Loder által fölmutatott példány a rendes poloskától csak abban különbözik, hogy valamivel nagyobb, feketébb, s hátán vörös pöttyök látszanak.

— (*Kaufmann tábornok*) dicsőséges utódja Murawieffnek. Közelebb Deweltow lengyel faluban járván, a paraszt gyerkőccel oroszul kezdett beszélni, minthogy pedig ezek nem tudnak oroszul, a tanítóra és lelkészre boszankodott meg s erősen meghagyta, hogy az imádságtól kezdve mindent orosz nyelven adjanak elő. Az abécés könyveket, melyekből a lengyel betűket megismerhették volna, elkoboztatá a lengyel bibliákkal együtt s helyettük orosz könyveket adatott.

— (*Többnejűség a mormonoknál.*) A mormonok egyik főnökének, Brigham Young profétának nem kevesebb mint 187 neje van, kik közül a legidősb 49, s a legfiatalabb 14 éves; 28 neje már meghalt s 32 gyermekét vesztette el, hanem azért még mindig elegendő számmal vannak utódai, hogy dacoljanak minden epidémiával, mert 85 fia és 128 leánya van. Silas Reoder, a vice-proféta megelégszik 129 feleséggel. Neveiket azonban nem tudja emlékezetében tartani, s azért kényelem tekintetéből megszámoztatta őket. Az 1-ső számu 51 éves és a 129-dik számu 17 éves. Stern Jeremiásnak, a harmadik főnöknek 111 felesége van, aztán következik Billison 93, Hoffman 92, Ruffian 84 és Crozaty Habakuk szintén 84 feleséggel. Vannak a mormonserailokban amerikai nők, skótok, németek, dánok, svájciak, mexikóiak, olaszok, spanyolok és görögök. Francia nő, mint egy francia lap büszkeséggel megjegyzi, egy sincs köztük.

— (*Mi nem történhetik minden egy napon a család körében?*) Bécsben a Wieden külvárosban lakozó Bernhardt mérnökre nézve eseményteljes nap volt a multheti kedd nap; reggeli 7 órakor neje egy ikerpárral ajándékozá meg, délben egy órakor ment férjhez 16 éves leánya, délután 5 s fél órakor a napi eseményektől tulságosan fölizgatott 78 éves anyja halt meg, este 9 órakor Londonból egy távirati sürgönyt kap, melyben értesére adatik, miszerint egy ottani vaspályához évi 800 font sterling illetményvel ki van nevezve.

— (*Bécsben a házasságok száma*) nem a legkedvezőbb arányban áll a népességhez. Míg 1860-ban 5278 pár kelt össze, 1864-ben már 4463-ra olvadt le. A születési arány azonban növekedett. 1860-ban 22,440, 1864-ben pedig 25,714 látott napvilágot. 1860-ban 15,461 és 64-ben 19,860 volt a halottak száma. 1864-ben 55 lett Bécsben öngyilkos, kétszer annyi, mint 1860-ban.

— (*Mennyi tojást visznek*) Franciaországból Angliába? érdekes tudni, miután a Bretagne tengerparti lakosainak egyik jelentékeny kereseti forrása. A mult év december elejeig tizenhárom millió 987,031 kilogrammot tett az átszállított tojások tömege. Egy kilogrammba 18—20 tojást lehet számítani.

— (*A fegyencek száma*) az osztrák birodalomban a mult év végeig 33,950 férfiből és 5018 nőtől állott. E számokba van foglalva mindazok neve, kik 1865-ben a börtönökben megfordultak. Három millió 229,587 frtnyi költséget okoztak az államnak, de ebből leszámítva az összeget, melyet munkájok által szereztek (618,217 frtot) az állam tulajdonképeni kiadása két millió 611,370 ftra rug.

(*Érdekes régiségeket*) hirdet a „Star“ hirdetései rovatában. Ezek: egy téglá Babylon városának omladékaiból; egy darab földi szurok, melylyel e város téglái össze vannak ragasztva; egy darab nád, mely a repedésekből szokott nőni; egy darab márvány Persepolis omladékaiból; egy másik darab márvány a régi perzsa királyok koporsójából, melyeket Nakshi Rustamnak hívnak; egy görög cameát (metszett drága kő), mely Bagdadból való. Ara e becses dolgoknak 50,000 font. A hirdető erősíti, hogy képes bizonyítani, miszerint e

régiségek csakugyan azok, a miknek ő kiadja, s hogy a kívánt érték potomság!

— (*Sajtóhiba helyreigazítás.*) Az első számban az elbeszélés végén kétszer ismétlődik azon értelemzavaró sajtóhiba, hogy a találkozó Dória és Baróthy e helyett: „fiam lett“ „leányom lett,“ ezt mondják „lesz.“ Ezt kérjük kiigazíttatni.

Irodalom.

— (*„A magyar birodalom.“*) Javaslat a magyar kérdés megoldására. Irta Szini Károly,

(*A „Magyar Bazár“*) című női lap első száma Szabó Rikárd szerkesztése mellett már megjelent. Tökéletesen a nagyhirű német „Bazár“ magyar kiadása ez, csak szépirodalmi, külön mellékelt lapja nem az, mely igen gondosan van összeállítva. Havonként kétszer jelenik meg s ára egy évre 8 ft. Az előfizetési pénzek Emich G. kiadóhivatalába küldendők. Ajánlatára elég annyit fölemlitenünk, hogy e lap német kiadásából Magyarországon 8000 példány van elterjedve.

Nemzeti színház.

Előadásra ki vannak tűzve: Vasárn. 14. *Szentivánéji álom.* 15. *Herodes,* 2-szor. 16. *Ernani.* 17. *Londoni arszlárok.* 18. *Fidelio.* 19. *Edda,* 1-szor. 20. *Bánk bán.*

Szerkesztői üzenetek.

— *N. Enyedre:* P. Sz. K-nak. Nagyon kedvesen fogadott küldemények voltak azok; elsejük rövid idő előtt még nagyon alkalmi lett volna, de így is megtaláljuk helyét. Kívánatot azonnal teljesítettük.

— *Londonba, Szombathádra és H. M. Vásárhelyre:* Magánlevelet írtunk.

— *Miskolcra:* dr. P. J-nek. Nagy örömmel közöljük; két dolog azonban nagyon kívánatos: 1-ör, hogy lehetőleg népszerűen tárgyalj, 2-or, hogy lehetőleg rövid legyen a cikk. A rajzot a szövegben színezve adnunk lehetetlen; ennyire még sehol sem haladt a könyvnyomdászat tökélyesítése.

— *Csehíre:* D. S-nak. Azóta kézhez kellett mindkettőnek jutnia.

— *Győrre:* G. D. Bármilyen megítélés is lapunkra nézve annak a „Koszorú“-val összehasonlítása, ezt semmikép sem fogadhatjuk el, s pedig mert az tisztán szépirodalmi, ez pedig lehetőleg tágkörű vegyes ismereteket terjesztő közlöny. A mi a verset illeti, az törekvésre mutat, de az indokolatlan világfájdalom általános hibájában szenved.

— *Vönöztökre:* S. L.-nak. Az ujabban küldöttek szép magyarságukra nézve nem állják ki a régiekkel a versenyt s így ezeket csak az elsőt közöljük, melynek korrajzi érdeke van. A török okmányt szivesen lefordítatjuk s használat után visszaküldjük. H-vel nem vagyunk összekötöttesben, de úgy tudjuk, hogy ő a Milanóban megjelenő „Alleanza“ politikai lap szerkesztője.

— *M. Szigetre:* A kérdéses számot már megküldték; óhaj-tása teljesül; a cikkeket még el nem olvastuk, de reméljük, hogy néhányát közölhetjük.

— *„A lengyel rab.“* Később.

— *Kolozsvárra:* R-nak. Az első számára talán jut tér.

— *Párisba:* Már elindítottuk s könyvtárunk szerint az illető szerb röpirat is utban van.

— *Pécsett:* Sz. A.-nak. Kiadók e félévben már nem felelhet meg a felszólításnak. Később igen.

— *„Egy krokodilus története.“* Talán majd nyílik számára hely, de itt nem.

Legolcsóbb illusztrált magyar lap, legszebb ingyen műlapokkal.

Előfizetési fölhívás

„HAZÁNK S KÜLFÖLD”

című szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti

KÉPES HETILAP

1866-iki, vagyis második évi folyamára.

Lapunk tartalmát a nagy világ és hazánk legkitünőbb férfainak életiratai, — költemények jelesebb írónktól, — beszélek és életképek, (köztük Jókaitól minden évfolyamban, ki a lefolyt évben is a lapok közül csupán csak a „HAZÁNK” számára írt), — hazai műtárgyak, régiségek, varak stb. ismertetései, — népiismeretfészek, — utazások, — népszerű természetrajzi cikkek, — történelmi rajzok, — társadalmi kérdések megvitatásai, — népszerű elbeszélések az ismeretek minden ágából, — érdekes külföldi levelek, — minden számban az „Egy hét története” Vadnal-tól, ki köz- és politikai életünk e fontos korszakában minden figyelemre méltó jelenséget vonzó tüllel fog följegyezni; — aprólékos tudnivalók a világ minden részéből, — napi események, — vidéki tudósítások, — irodalmi s művészeti újdonságok, — egy-egy zenemű minden évfolyamban, — karrikaturák Jankótól minden negyedik számban, — képtalányok s a többi képezendik.

Egész évre a díszes színes nyomású jutalomképpel együtt csak 6 frt.

Rajzolónk közül csak Székely Bertalan, Jankó János, Kelety, Marastoni, ifj. Markó, Haske, Blumberg, Zombori Rohn és Lüders neveit említjük, mint kik e téren legkitünőbbek. — Képeinket kizárólag Rusz Károly első magyarországi műintézete metszi.

Végül még megemlítjük, hogy lapunk a küszöbön levő nagy napokat kiváló figyelemmel kísérendi, s hogy az országgyűlés alkalmából minden nevezetes ünnepélyt, személyt és eseményt nemcsak leírásban, de díszes képekben is ösmertetni fogunk, minél fogva a „HAZÁNK S KÜLFÖLD” még a politikai lapoknak is mintegy kiegészítő részül tekinthető.

Szokoly Viktor,

a „HAZÁNK S KÜLFÖLD” szerkesztője.

Kiadó i s z ó.

A „HAZÁNK S KÜLFÖLD” a t. c. közönség részéről már az első évben oly szép pártolásban részesült, hogy ezt meg akarva hálálni, az előfizetőket egy nagyszerű színes nyomású jutalomképpel óhajtottam meglepni, melyet minden egész éves előfizetőnek díj nélkül küldöttem meg, mely képről minden lap elismerőleg nyilatkozott. E nyilatkozatok közül csak az alábbi közöljük:

A „POLITIKAI HETILAP”, b. Eötvös lapja, mely a képzőművészetet legnagyobb gonddal kíséri, így ír: A HAZÁNK S KÜLFÖLD” egy éves előfizetőinek járó színes nagy fametszet, mely Székely Bertalan eredeti festménye után készült, ép jelenleg küldetik szét a kiadóhivatal által. Hiszszük, hogy e becses műmelléklet sokfelé örömet fog okozni, mert valóban szép, és sok helyt fog méltó figyelmet gerjeszteni, mert ez az első színes fametszet, mely hazai sajtó alól kikerült, még pedig oly tökélyben, mely a lehetőség határai között, csaknem elérte az elérhetőt s a birodalomban legalább vetélytárostól nem tarthat. A művészi sokszorítás e nemének technikája oly bonyadalmas és oly sok nehézséggel, másrészt ugyanezen okból annyi költséggel jár, hogy ily lapnak kiadása elsőrendű nyomdát és — áldozatképes kiadót igényel. Mint nyomdász és mint kiadó iránt, lehetetlen E m i c h Gusztáv úrtól őszinte elismerésünket megtagadni, s harmadik érdeműl el nem ismerni, hogy a kép tárgyául oly művet választott, mely mind nemzetes tartalmára, mind jeles szerkezetére nézve Székely Bertalannak, s általában a magyar művészetnek becsületére válik.

Az új évfolyam egész éves előfizetői, (habár csak félevenként, vagy negyedévenként is fizetnének elő az 1866-ik évre), szintén egy épen ily nagyságu, pompás színnyomatu magyar történelmi műlapot fognak jutalmul nyerni, (azonban kéretnek, hogy az előfizetési pénzzel együtt e kép fára göngyölítése és a szállítólevél bélyegilletéke fejében sziveskedjenek 30 krt. is beküldeni. A ki a kiadóhivatalból, a nyugta előmutatása mellett viteti el képét, annak nem szükséges a 30 krt. beküldeni.)

Új előfizetőink különös kedvezményül 1865-iki „Dobozi” című jutalomképüket 1 fttért (s 30 kr. göngyölítési díj) rendelhetik meg.

E kép ára a boltokban 2 frt. 80 kr. — Ily módon alkalmat óhajtunk juttatni t. c. előfizetőinknek, hogy részben ingyen, részben a legsekélyebb díjért oly hatásos képekkel díszesíthessék föl falalkat, melyek költői tárgyaikon kívül tekintélyes bírák ítélte szerint műbecsével is bírnak.

Előfizetési föltételek.

A lap egész évre, a kép postán elküldésével	6 frt. 30 kr.	(A képért bármelyik negyedévi összeggel küldhető be a 30 kr.)
a kép elküldése nélkül	6 „ — „	
Félévre jan.—juliussig	3 „ — „	Az 1865-iki „Dobozi” jutalomkép új előfizetőik részére postai elküldéssel
(A kép fára göngyöléseért a 30 kr. akár a mostani, akár a jul.—dec. félévi összeggel küldhető be.)		1 frt. 30 kr.
Negyedévre jan.—aprillig	1 „ 50 „	Ugyanaz új előfizetőknak a kiadóhivatalból elvitetve
		1 „ — „

A t. gyűjtők minden egyszerre beküldött tíz előfizetés után tiszteletpéldányban részesülnek. Az előfizetési pénzek a „Hazánk s Külföld” kiadó hivatalába (Barátok-tere 7. sz. a.) bérmentes levelekben küldendők.

Pest, december 8-dikán, 1865.

Emlch Gusztáv,

magy. akad. nyomdász, a „HAZÁNK S KÜLFÖLD” kiadója.